

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ДІАГНОСТИКА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Студента 2 курсу 5м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Габзівська Ірина
Валеріївна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Плісак Тетяна
Олександрівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ	6
1.1 Сутність та види кредитного портфеля банку	6
1.2 Методичні підходи щодо діагностики кредитного портфеля банку	11
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ «АЛЬФА-БАНК».....	24
2.1 Аналіз факторів зовнішнього середовища на кредитний портфель АТ «АЛЬФА-БАНК».....	24
2.2 Аналіз кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК».....	33
2.3 Діагностика кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК».....	41
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ДІАГНОСТИКИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ «АЛЬФА-БАНК».....	48
3.1 Удосконалення інформаційного забезпечення діагностики кредитного портфеля банку.....	48
3.2 Комплексна модель діагностики кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК».....	52
3.3 Заходи щодо підвищення якості кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК».....	59
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. Для банків основною метою діяльності є одержання прибутків за рахунок здійснення кредитних операцій. Однак частиною кредитного портфеля будь-якого банку є проблемні кредити, котрі можуть істотно знижувати рівень дохідності банку. В той же час прагнення банку досягти високої прибутковості кредитного портфеля може призвести до звуженого кола потенційних позичальників. Низький рівень кредитоспроможності позичальників в країні спричинює загрозу неповернення банкам кредитних ресурсів. Виходячи із цього, управління кредитним портфелем має бути одним із ключових аспектів в процесі функціонування банку. Аналіз кредитного портфеля дає змогу підвищити його якість за рахунок визначення рівня ризику для кожної групи класифікованих кредитів, частку простроченої заборгованості, прийняти рішення про величину необхідних резервів для покриття можливих втрат за кредитами, джерел відрахувань до цього резерву, а також розробити заходи щодо зміни структури кредитного портфеля.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розробка методичного підходу щодо діагностики кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк».

Реалізація зазначеної мети потребує постановки та вирішення наступних **завдань**:

- визначити економічний зміст і сутність поняття «кредитний портфель банку»
- визначити основні види кредитного портфелю та надати їм характеристику;
- розглянути теоретичні та методичні підходи щодо діагностики кредитного портфеля банку;
- дослідити організаційне та інформаційне забезпечення оцінки ефективності управління кредитним портфелем;
- дослідити складові системи аналізу кредитного портфелю банку;

- провести аналіз впливу факторів зовнішнього середовища на кредитний портфель АТ «Альфа-Банк»;
- провести аналіз кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк»;
- розробити рекомендації щодо підвищення якості кредитного портфелю банку;
- розробити напрямки удосконалення системи управління кредитним портфелем банку за допомогою розробки комплексної моделі діагностики кредитного портфелю банку;

Об’єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є кредитний портфель АТ «Альфа-Банк» та інструменти його діагностики, а **предметом дослідження** – теоретичні, методичні та практичні засади діагностики кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк».

Методи дослідження. Виконання магістерської роботи ґрунтується на застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, таких як опис, аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення, абсолютні, відносні та середні величини, ряди динаміки, групування, коефіцієнтний аналіз, метод формалізації, графічний і табличний методи, моделювання. Також при написанні випускної кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи: метод наукової абстракцій – при формулюванні основних понять; методи порівняння, групування та вибірки – при дослідженні впливу зовнішніх факторів на кредитний портфель АТ «Альфа-Банк», оцінці якості кредитного портфеля; методи графічного зображення даних – для більшої наочності викладу тенденцій та динаміки формування кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк»; аналіз і синтез – при аналізі кредитного портфеля та діагностиці ефективності управління кредитним портфелем АТ «Альфа-Банк».

Питання визначення сутності поняття «кредитний портфель» та його аналізу відображено в працях таких вітчизняних і зарубіжних учених як: Л. Примостка [5], І. Івасів [6], М. Савлук [48], А. Мороз [7], С. Аржевітін [8], І. Герасимович [21], В.Голую [10], І. Семенча [11] та інші.

У процесі написання роботи були використані наступні методи досліджень: структурно-логічний аналіз, метод економічного аналізу, метод групувань, методи графічного зображення, методи порівняння, методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, нормативно-правові акти центральних органів влади, зокрема Постанови та Інструкції Національного банку України, монографічні дослідження та наукові публікації вчених-економістів. Інформаційні джерела для аналітичних розрахунків обмежуються фінансовою звітністю АТ «Альфа – Банк», офіційними даними НБУ та відомостями, що розміщені на офіційному сайті даної установи.

Публікації. За результатами виконання випускної кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю: «Аналіз кредитного портфеля ПАТ «Альфа-Банк»» // 36. наук. ст. студ. заочн. форми навч. «Стратегії розвитку фінансового ринку України» — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – Ч. 1.- 402 с. (С.131-139).

Структура і зміст магістерської роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (62 найменувань) та 15 додатків. Повний обсяг роботи становить 98 сторінки, у т.ч. список використаних джерел – 7 сторінок, додатки – 21 сторінок. Робота містить 15 таблиць, 6 рисунків.

В кінці роботи наведено висновки, що ґрунтуються на проведеному дослідженні, подано список використаної літератури і додатки. Одержані результати можуть бути використані для підвищення якості кредитного портфеля банку

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

1.1 Сутність та види кредитного портфеля банку

Кредитні операції банків є основним джерелом їх доходів. Від успішного проведення кредитних операцій залежить прибутковість окремої банківської установи і всієї банківської системи одночасно. В той же час кредитний портфель є основним джерелом ризиків, що впливають на фінансову стійкість банку, а саме тому одним із ключових завдань в процесі управління кредитною діяльністю має бути формування ефективної структури та аналіз кредитного портфеля.

Банківський портфель в економічній літературі визначається як сукупність активів і пасивів банку, що відповідно складається з портфеля активних та портфеля пасивних операцій банку. Здійснення активних операцій банківськими установами є найважливішим джерелом отримання прибутку, адже саме вони приносять банку більше 90% загального доходу. Таким чином, кредитні операції становлять більшу частину банківського портфеля активних операцій та є цілісним об'єктом управління, який характеризується специфічними його особливостями [1].

У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як складова активів банку, що характеризується показниками дохідності й відповідним рівнем ризику. У загальному понятті «кредитний портфель» є сукупністю всіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань кредитної політики банку. Однак в економічній літературі серед науковців немає єдиного трактування поняття «кредитний портфель» банку. В свою чергу для поглиблення розуміння ролі кредитного портфеля виникає необхідність дослідження сутності цього поняття серед науковців. Підходи до

трактування поняття «кредитний портфель» наведено додатку А. Наведені наукові підходи доповнюють один одного та допомагають сформулювати комплексне визначення цього поняття.

Таким чином, можна сформулювати поняття «кредитний портфель» та визначити його як сукупність кредитних операцій, класифікованих на основі різних критеріїв (розмір кредитів, ступінь ризику, валюта кредиту, тип позичальника, очікуваний рівень доходності тощо), сформованих з метою одержання прибутку, котрий характеризується показниками доходності та відповідним рівнем ризику. Для успішного кредитування – забезпечення повернення наданих кредитів і підвищення доходності кредитних операцій – банки мають упроваджувати ефективну та гнучку систему управління кредитним портфелем.

Основними цілями формування кредитного портфеля є:

- мінімізація рівня ризиків кредитного портфеля;
- додержання необхідної ліквідності кредитного портфеля;
- високий рівень доходу в поточному періоді;
- високий темп очікуваного доходу в майбутній довгостроковій перспективі [9, с.10].

До складу кредитного портфелю банку входять кредитні операції, які за економічним змістом можна виокремити в чотири основні групи:

- кредити надані;
- кошти, що розміщені в інших банках та НБУ;
- усі види гарантій;
- зобов'язання з кредитування.

До складу кредитного портфеля за боржниками та контрагентами входять чотири групи кредитних операцій, а саме кредитні операції:

- з підприємствами та організаціями, які відповідно до вимог законодавства України віднесені до категорії великих, середніх і малих підприємств;

- органами державної влади та органами місцевого самоврядування (бюджетні установи);
- фізичними особам, у тому числі фізичними особами – суб'єктами господарювання;
- банками[5, с.294].

У додатку Б наведено склад кредитного портфеля вітчизняного банку та у додатку В американського банку.

Зміст кредитного портфелю банку представлений на рис. 1.1.

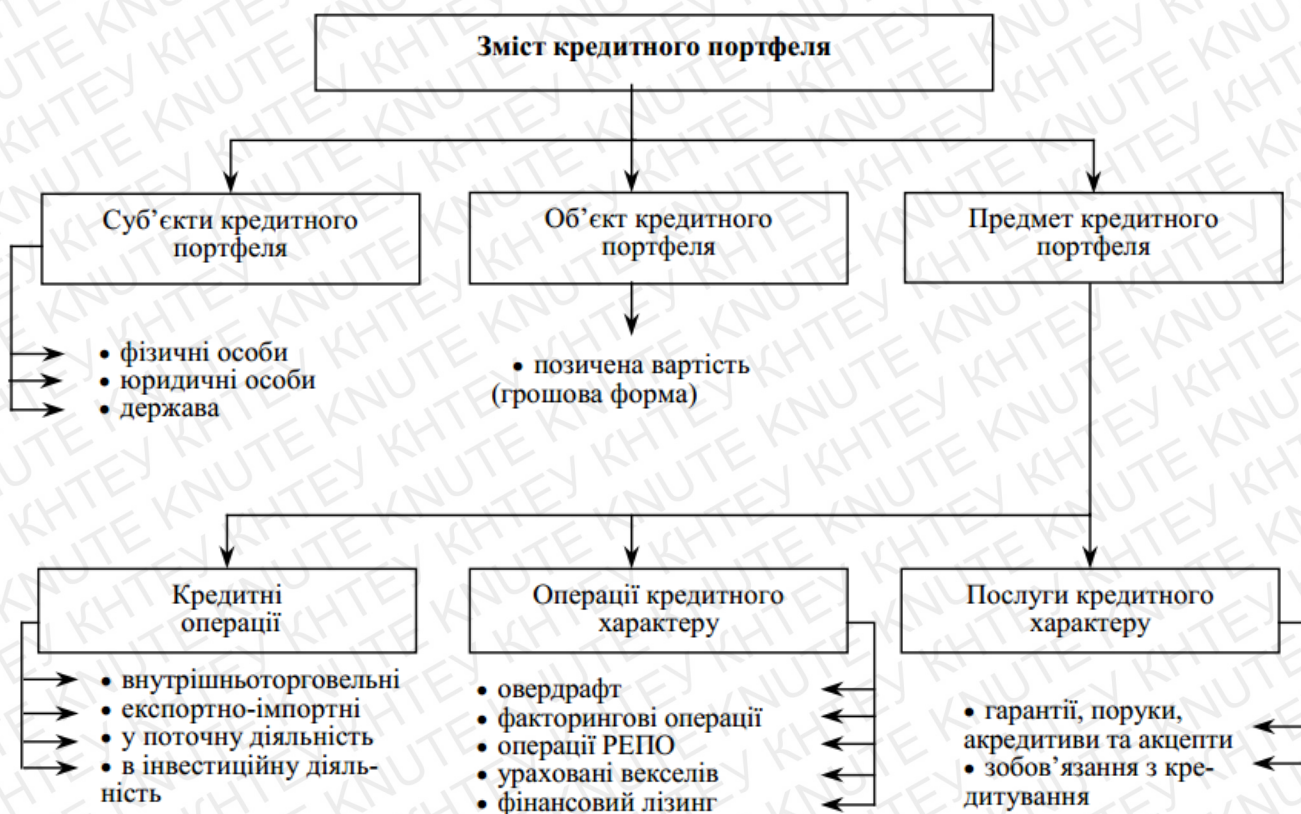

Рис. 1.1. Зміст кредитного портфелю за нормативною базою України [5, с. 294]

Кредитний портфель, зазвичай, пов'язують з банківським портфелем, тому виникає необхідність їх порівняння. Порівняльну характеристику банківського та кредитного портфеля наведено у табл. 1.1. Залежно від мети діяльності та бажаного рівня доходності банк формує кредитний портфель певного виду. При формуванні кредитного портфелю керівництво банку віддає перевагу такій структурі, що забезпечує максимальний рівень доходності при допустимому рівні кредитного ризику і ліквідності балансу.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика банківського та кредитного портфеля*

Ознака	Банківський портфель	Кредитний портфель
Дохідність	Дохід, отриманий на одиницю активів за певний період часу	Дохід, отриманий на одиницю активів, вкладений в кредити, за певний період часу
Ризик	Імовірність виникнення небажаних подій, що можуть виникнути в результаті прийняття рішення з управління банківським портфелем в умовах невизначеності	Імовірність виникнення небажаних подій, що можуть виникнути в результаті прийняття рішення з управління кредитним портфелем в умовах невизначеності
Ліквідність	Вчасне перевтілення активів у грошові кошти або наявні можливості та здатності банку виконувати зобов'язання перед кредиторами	Вчасне повернення кредитів до банку

**Примітки: складено автором на основі джерел [59], [60]*

В економічній літературі немає єдиної думки щодо виокремлення видів кредитного портфеля. Основні види кредитного портфеля охарактеризуємо в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Види кредитного портфеля*

Вид портфеля	Характеристика портфеля
Портфель доходу (помірований або ринковий)	Портфель орієнтовано на кредити, що забезпечують стабільний дохід, отримання якого характеризується мінімальними ризиками та постійною своєчасною виплатою відсотків
Портфель ризику (агресивний або ризиковий)	Портфель складається переважно з кредитів із високим рівнем ризику
Збалансований портфель (консервативний)	Даний портфель уявляє собою раціональне поєднання кредитів різного типу, як високо ризикованих так і кредитів із низьким рівнем ризику

**Примітки: складено автором за джерелом [58].*

Вид портфеля, в загальному вигляді, являє собою характеристику портфеля, засновану на співвідношенні прибутку та ризику. Так, портфель ризику характеризується підвищеним рівнем прибутковості при високому рівні ризику, тоді як, у портфелі доходу рівень прибутку є нижчим, однак й кредитні ризики є мінімальними. Збалансований кредитний портфель являє собою сукупність

банківських кредитів, що відповідають найбільших ефективному поєднанню ризику і прибутковості. На певній стадії своєї діяльності в силу зовнішніх факторів та зміни макроекономічної ситуації в країні банк змінює стратегію формування кредитного портфелю, може змінювати кредитну політику, наприклад, проводити видачу кредитів з меншою дохідністю й великим ризиком, однак з ціллю зміцнення свого стану на ринку.

Узагальнену класифікацію кредитного портфеля банку представлено в додатку Г. Класифікацію видів кредитів та аналіз структури кредитного портфеля банки здійснюють за самостійно встановленими формами.

На обсяг і структуру кредитного портфеля впливає низка факторів, що наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Фактори, що впливають на обсяг і структуру кредитного портфеля банку [5, ст. 297]

Фактор	Об'єкт впливу
<i>Внутрішні фактори</i>	
Специфіка ринку	Категорії позичальників, об'єкти кредитування, види кредитних вкладень за цільовою спрямованістю
Розмір банку (розмір власного капіталу)	Максимальний розмір кредиту
Структура активів банку	Структура кредитних вкладень за строками погашень
Очікуваний дохід	Структура вкладень у розрізі галузей, видів кредитних продуктів
Організаційна структура банку	Склад клієнтів, обсяг портфеля, регіональна структура кредитного портфеля
Кваліфікація менеджерів банку	Структура кредитного портфеля в розрізі різних видів кредитів, якість кредитного портфеля
Кредитна політика	Максимальний розмір кредиту, пріоритетні види кредитів, категорії позичальників, рівень диверсифікації портфеля
<i>Зовнішні фактори</i>	
Стан економічної кон'юнктури в країні	Обсяг кредитного портфеля, галузева, регіональна структура
Грошово-кредитна політика НБУ	Обсяг кредитного портфеля, галузева, регіональна структура
Стан фінансового ринку	Обсяг кредитного портфеля, середній рівень процентних ставок за кредитами
Тенденції розвитку світової економіки	Обсяг кредитного портфеля, галузева, регіональна структура

Структура кредитного портфелю банку будується за принципом ліквідності. Кредитний портфель банку буде ліквідним завдяки використанню банком

стратегії управління ліквідністю через управління активами. В процесі діяльності банк розміщує активи в кредитні операції, за рахунок цього у банку є постійний поновлюваний приплив грошових коштів у результаті погашення заборгованості за кредитами. Кредити, маючи конкретні терміни погашення, забезпечують рівномірний і постійний приплив грошових коштів для задоволення потреби банку в ліквідності. Однак у процесі функціонування банку виникають кризи платежів, які проявляються як прострочки з погашення кредитів, погіршення платоспроможності позичальників, розриви ліквідності у часі між термінами залучення коштів та термінами надання кредитів. Саме тому діагностика кредитного портфеля має бути ключовим питанням в процесі функціонування банку.

1.2 Методичні підходи щодо діагностики кредитного портфеля банку

Як зазначається в науковій літературі, діагностика — процес виявлення проблем, котрі вирішуються. Розв'язання проблеми — це діяльність, яка зберігає або поліпшує характеристики системи [11; 12].

Під діагностикою кредитного портфеля розглядається механізм проведення банком аналізу кредитного портфеля та визначення його стану з метою виявлення позитивних чи негативних факторів впливу, які зумовлюють зміну рівня доходності та реального рівня кредитного ризику з урахуванням його нормативних значень за допомогою системи показників, що характеризують структуру, динаміку та якість кредитного портфеля банку.

Головною метою діагностики кредитного портфеля є виявлення можливих відхилень ключових показників діяльності банку, з'ясування їх причин, розробки способів їх усунення та запобігання подальшим порушенням з метою запобігання фінансових втрат, а також відстеження зміни кредитоспроможності позичальника після надання кредитних і визначення конкретних дій, які необхідно здійснити у разі виникнення проблем.

Під час діагностики кредитного портфеля банку проводиться аналіз наступних аспектів:

- дотримання принципів банківського кредитування;
- контроль за виконанням умов кредитного договору;
- контроль за цільовим використанням кредитних ресурсів;
- оцінка кредитного забезпечення, перевірка якості та зберігання заставного майна;
- аналіз погашення кредитів, виявлення проблемних кредитів і розробка комплексу дій щодо ліквідації та/або зменшення такої заборгованості;
- діагностика якості та структури кредитного портфелю;
- діагностика кредитного ризику та розробка заходів щодо його зменшення.

У банківській практиці використовуються різні способи діагностики кредитного портфеля, які мають в основі декілька основних принципів:

1) періодичність перевірки всіх видів кредитів (кожні 30, 60, 90 днів перевіряються всі великі кредити і вибірково – малі);

2) ретельна розробка етапів кредитного контролю для того, щоб забезпечити перевірку всіх найважливіших умов кожної кредитної операції, у тому числі:

- відповідність фактичних платежів за кредитом розрахованим даним;
- якість і стан забезпечення за кредитом;
- повнота відповідної документації;
- оцінювання змін фінансового стану і прогнози відносно збільшення чи зменшення потреб позичальника в банківському кредиті;
- оцінювання відповідності наданих кредитних коштів кредитній політиці банку і стандартам, які розроблені з боку регулюючих органів щодо його кредитного портфеля;

3) діагностика проблемних кредитів, збільшення частоти перевірок у міру зростання проблем, пов'язаних з конкретним кредитом;

4) діагностика кредитного портфеля в умовах економічного спаду чи появи значних проблем у тих галузях, в які банк вклав значну частину своїх ресурсів (наприклад, помітна зміна податкового чи експортно-імпортного законодавства;

поява нових конкурентів чи зміна старих технологій, яка потребує використання нових методів виробництва і реалізації продукції тощо)[13, ст.30].

У процесі діагностики кредитного портфелю банку важливим є аналіз кредитів, їх класифікація за відповідними групами. Це відіграє важливу роль при визначенні реальної вартості кредитного портфелю, оскільки дає можливість своєчасно сформувати необхідний обсяг резервів на покриття очікуваних збитків і відповідно дає можливість підвищити рівень стабільності банку. Окрім цього завчасне формування резервів на покриття очікуваних збитків дає можливість забезпечити умови для оптимізації структури кредитного портфеля у короткостроковому періоді.

Діагностика кредитного портфеля проводиться у двох напрямках:

- 1) аналіз динаміки та структури кредитного портфеля;
- 2) якісний аналіз кредитного портфеля.

Таким чином, діагностика кредитного портфеля орієнтована на аналіз стандартної (непростроченої) кредитної заборгованості, визначення частки та структури прострочених кредитів від загального обсягу кредитного портфеля, аналіз змін обсягу класифікованих кредитів за рівнем ризику, розробку заходів для зменшення проблемної заборгованості.

Аналіз динаміки та структури кредитного портфеля проводиться за такими напрямками, як термін кредитування, валюта кредитування, розмір кредитного ризику, види кредитних продуктів, вид і рівень забезпечення.

Найпоширенішими інструментами діагностики кредитного портфелю при аналізі динаміки і структури кредитного портфеля є вертикальний та горизонтальний аналіз.

Горизонтальний (або трендовий аналіз) дає можливість дослідити динаміку кредитного портфеля банку в цілому та його окремих статей. У процесі використання цього виду аналізу розраховується абсолютний приріст, темпи приросту окремих статей за ряд періодів і визначаються тенденції їх розвитку.

Вертикальний (або структурний) аналіз ґрунтується на структурному дослідженні кредитного портфеля. В процесі такого аналізу визначається частка

окремої статті в загальній сумі кредитного портфеля. Під час аналізу кредитного портфеля у розрізі строків кредитування особливу увагу приділяють частці прострочених, пролонгованих і сумнівних кредитів. Результати аналізу зводяться до аналітичної таблиці.

Аналіз якості кредитного портфеля зазвичай проводиться за наступними групами показників: оцінка ризику, дохідність та ліквідність кредитних операцій (див. рис. 1.2).

Рис. 1.2. Показники аналізу кредитного портфеля *

*Примітки: доповнено автором джерело: [15]

Формуючи кредитний портфель, перед менеджментом банку завжди виникають суперечності між дохідністю кредитних операцій, ризиками і ліквідністю вкладених у позички коштів. Чим більший дохід приносять позички, тим вищий ступінь кредитного ризику і нижча ліквідність вкладених у кредити активів, і навпаки [15, с.695-696].

Якість кредитного портфеля суттєво впливає на рівень ризикованості та надійності банку, тому саме кредитна діяльність підлягає жорсткому регулюванню. Вимірювання, мінімізація та контроль за рівнем кредитного ризику – одне з найскладніших завдань менеджменту банку у процесі формування та управління кредитним портфелем [5, с. 106].

Оцінювання якості кредитного портфеля з боку ризику проводиться за наступними показниками, що представлені в додатку Д. Аналіз якості кредитного портфеля банку з погляду захищеності від можливих втрат наведено

в додатку Е. Діагностика кредитного портфеля банку з точки дохідності проводиться за показниками з додатку Ж. Показники аналізу ефективності кредитних операцій проводяться за методикою, що представлена в додатку И.

При діагностиці кредитного портфеля за коефіцієнтним аналізом розраховані показники порівнюються з певними нормативними або оптимальними значеннями за визначений проміжок часу. Порівняння розрахованих значень при коефіцієнтному аналізі може проводитися за визначеними банком оптимальними значенням цих показників відповідно до кредитної політики, а також на підставі порівняння фактичного розрахованих значень відповідних коефіцієнтів із їх значеннями у інших, аналогічних за розмірами, банках.

Оцінка якості кредитного портфелю банку за коефіцієнтним методом дає змогу проаналізувати його у площині «дохідність – ризиковість». За результатами діагностики готується висновок, що подається на розгляд вищому керівництву банку з метою визначення пріоритетних напрямів розміщення кредитних ресурсів, обмеження концентрації та диверсифікації кредитного портфеля, а також встановлення лімітів на здійснення окремих кредитних операцій [15, с. 365].

Отже, проведення діагностики кредитного портфеля є необхідним для будь-якого банку, оскільки за її результатами приймаються управлінські рішення, направлені на досягнення цілей кредитної політики.

У процесі діагностики кредитного портфелю основою аналізу є інформаційне забезпечення оцінки. На організацію процесу діагностики кредитного портфелю банку суттєвий вплив має чинне законодавство, яке регулює здійснення кредитних операцій, шляхом визначення форм і видів кредитів, принципів та умов банківського кредитування.

Головним законом, який регулює не тільки здійснення банківською установою процесу кредитування, але регулює й інші напрямки діяльності комерційних банків, є ЗУ «Про банки і банківську діяльність». Згідно із ст.49,

зазначеного закону, визначаються права та обов'язки банку при виконанні ним кредитних операцій.

Важливе місце в здійсненні кредитних операцій комерційних банків є нормативно-правові акти, які регулюють питання ліцензування банківських операцій. На сьогоднішній день, таким нормативно-правовим актом є Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів (далі – Положення № 306) [57]. Так, у Положенні №306 зазначені основні положення щодо ліцензування банків, у главі 3 - описано процедуру надання відповідних ліцензій.

Регулювання діяльності банків в Україні здійснюється за допомогою дотримання економічних нормативів, які наведені в Інструкції НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» № 368 (далі – Інструкція № 368).

Так, у відповідності із Інструкцією № 368 виокремлюються наступні нормативи, що спрямовані на зниження кредитного ризику:

- нормативи капіталу: мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.); достатності (адекватності) регулятивного капіталу Н2 (не менше 10%);

- нормативи ліквідності: миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%); поточна ліквідність – Н5 (не менше 40%); короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%);

- максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) – визначається як співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо контрагента або групи пов'язаних контрагентів, до регулятивного капіталу банку, яке не повинно перевищувати 25 %. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань;

- великих кредитних ризиків (Н8) – установлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів. Кредитний ризик, що прийняв банк на одного контрагента або групу пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб вважається великим, якщо сума всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо цього контрагента або групи пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб, становить 10 відсотків і більше регулятивного капіталу банку. Нормативом Н8 вимагається, щоб суми великих кредитних ризиків не перевищували регулятивний капітал банку більше ніж у 8 разів;

- максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) – установлюється для обмеження ризику операцій з пов'язаними з банком особами, зменшення негативного впливу операцій з пов'язаними з банком особами на діяльність банку. Норматив Н9 визначається як співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов'язаних з банком осіб та суми всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних з банком осіб, до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н9 не має перевищувати 25 відсотків.

Важливе місце у процесі діагностики кредитного портфеля банку займає мінімізація ризиків, одним із способів реалізації якого є забезпечення заборгованості заставою. Питання, пов'язані із регулюванням відносин застави при проведенні кредитних операцій регулюються ЗУ «Про заставу». Так, згідно із п.1 цього закону, застава є способом забезпечення зобов'язань. В силу застави кредитор має право в разі невиконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання одержати задоволення з вартості заставленого майна переважно перед іншими кредиторами.

Організаційне управління кредитним портфелем банку передбачає існування у будь-якій банківській установі певної системи управління.

Ефективне управління кредитним портфелем передбачає зниження кредитних ризиків та підвищення дохідності на кредитних операції, а також дозволяє сформувати оптимальний кредитний портфель.

Організаційна структура управління кредитним портфелем залежить від наявних підрозділів банку, а також виконуваних функцій. Основні суб'єкти та їх функції, що виконують головну роль в процесі управління якістю та структурою кредитного портфеля банку наведено в таблиці 1.4.

Спостережна рада банку має найширші повноваження у питаннях управління кредитним портфелем банківської установи, які делегує двом головним комітетам – комітету по управлінню активами та пасивами (далі – КУАП) та кредитному комітету. Саме зазначені комітети проводять комплексний аналіз поточної ситуації на ринку банківських послуг, визначають потреби потенційних клієнтів (фізичних та юридичних осіб) та порівнюють з можливостями та потребами банківської установи. Враховуючи дію зовнішніх та внутрішніх факторів на стан банківською установи, зазначені комітети визначають стратегічний напрямок розвитку кредитної політики банку, який затверджується Правлінням банку.

Кредитний відділ забезпечує банківську установу кредитними активами, з огляду на встановлену керівництвом кредитну політику. Виконує комплекс дій, що пов'язаний з формуванням кредитного портфеля необхідної структури, якості, та займається веденням кредитних справ та моніторингом кредитних ризиків.

Крім того, в кредитному процесі активну участь беруть юридичний, інформаційний відділи, відділ бюджетування, відділ контролю ліквідності, а також служба безпеки банку. Керівники або провідні фахівці зазначених відділів і підрозділів входять до складу Кредитного комітету банку, який разом з Правлінням банку вирішує основні поточні завдання кредитного процесу.

**Компетенції та функції суб'єктів організації управління
кредитним портфелем банку***

Підрозділ	Функція
1. Спостережна рада банку	– здійснює загальне керівництво активами банку, в тому числі й кредитними операціями; – делегує свої повноваження комітету з управління активами та пасивами та кредитному комітету.
2. Комітет з управління активами та пасивами	– визначення рівня та меж допустимого кредитного ризику; – визначення потреби банку у кредитних ресурсах; – встановлення кредитних ставок за різними кредитними продуктами; – визначення прийнятної структури та якості кредитного портфелю; – калькулювання цін на кредитні продукти банку та ін.
3. Кредитний комітет	– формування кредитної стратегії та кредитної політики; – затвердження організаційної структури процесу кредитування; – встановлення напрямків диверсифікації кредитного портфеля та відповідних лімітів за країнами, галузями, кредитними інструментами, позичальниками; – визначає доцільність та розміри кредитування клієнтів банку; – займається формуванням резервів на покриття можливих збитків за активними операціями; – прийняття рішень про надання «великих» кредитів; – періодичне списання безнадійних позик.
4. Кредитний відділ	- забезпечують банківську установу кредитними активами; - бере безпосередню участь у формуванні та обслуговування кредитного портфелю банку; - займається моніторингом кредитного ризику та ін.

**Примітки: складено автором на основі джерел [19, с.107] та [20, С.81]*

Досліджуючи специфіку формування ефективного кредитного портфелю банківської установи, важливо враховувати не тільки специфіку організаційного управління кредитним процесом, але й його інформаційне управління, які здійснюється шляхом формування статистичної та фінансової звітності комерційним банком.

Важливу роль в процесі діагностики кредитного портфеля банку є система інформаційного забезпечення. На основі достовірної, повної, систематизованої,

актуальної інформації здійснюється аналіз, планування, регулювання та контроль кредитної політики, що сприяє формуванню оптимального кредитного портфелю банківської установою.

Система зовнішньої інформації призначена для забезпечення керівництва банку інформацією про стан середовища, в якому функціонує банк. Збір зовнішньої інформації забезпечується шляхом накопичення різноманітних даних про ситуацію на ринку, тобто про конкурентів, клієнтів, відсоткові ставки тощо.

До основних джерел інформації щодо оцінки зовнішнього середовища належать:

- дані різних органів управління (Державного комітету статистики України, Міністерства фінансів України, Національного банку України; Асоціації українських банків, Верховної Ради України);
- статистичний бюлетень НБУ;
- сайти банків-конкурентів;
- управлінська звітність банку.

Система внутрішньої інформації характеризує банк з погляду внутрішнього стану його справ. Вона виникає в результаті діяльності самого банку і повинна бути направлена на повне віддзеркалення поточної ділової активності, а також на отримання оперативних даних. Інформація внутрішнього середовища відображається у наступних джерелах:

- форми фінансової звітності, зокрема звіт про фінансовий стан (баланс), звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати), звіт про зміни у власному капіталі (звіт про власний капітал), звіт про рух грошових коштів, примітки до річної фінансової звітності;
- форми статистичної звітності, що використовуються для моніторингу кредитного портфеля (таблиця 1.5);
- форми управлінської звітності, зокрема бюджети, плани, внутрішні звіти окремих служб та підрозділів банку;
- контрольні дані, зокрема аудиторські звіти, звіти ревізійної комісії, інше.

Узагальнена інформація про форми статистичної звітності банків України, що використовується для діагностики кредитного портфеля наведено в табл. 1.5. Усі форми статистичної звітності складаються в національній валюті. Заборгованість за кредитними операціями, що обліковується в іноземній валюті в балансі, відображається у звітах в гривневому еквіваленті за офіційним курсом гривні до іноземних валют, встановленого Національним банком України за кожною валютою на звітну дату.

Таблиця 1.5

Статистична звітність банків України, що використовується для моніторингу кредитного портфеля*

№ форми звітності	Назва форми звітності	Періодичність складання
№ 1Д	Баланс	Щодня
№ 10	Оборотно-сальдовий баланс	Щомісяця
№ 310 Д	Звіт про суми і вартість кредитів (у процентах річних)	Щодня
№ 310	Звіт про суми і процентні ставки за наданими кредитами та залученими депозитами (за класифікаціями контрагентів і рахунків)	Щомісяця
№ 321	Звіт про кредити та процентні ставки за непогашеними сумами (за класифікаціями видів кредитів та контрагентів)	Щомісяця
№ 503	Звіт про залучення та обслуговування кредиту за договором з нерезидентом	Щомісяця
№ 600	Звіт про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями	Щомісяця
№ 601	Звіт про кредитні операції банку з боржником - фізичною/юридичною особою	Щомісяця
№ 611	Звіт про дотримання економічних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції	Щомісяця
№ 613	Звіт про концентрацію ризиків за активними операціям банку з контрагентами та пов'язаними з банком особами	Щомісяця
№ 618	Звіт про залишки коштів, що розміщені в інших банках та залучені від інших банків	Щодекади
№ 631	Звіт про структуру активів і пасивів за строками	Щодекади
№ 655	Звіт про кількість кредитних договорів та обсяги заборгованості за ними	Щомісяця

**Примітки: складено автором на основі [26], [61]*

Звіт за формою №1Д використовується для проведення оперативного аналізу змін у складі кредитного портфеля, для вжиття заходів щодо усунення виявлених недоліків. Форма звіту передбачає надання інформації за залишками за балансовими рахунками, рахунками доходів та витрат і за позабалансовими рахунками на звітну дату та формування банками зведеної інформації в розрізі кодів валют та кодів країн з урахуванням філій, що розташовані на території України та за її межами [26].

Оборотно-сальдовий баланс за формою №10 складається за звітний місяць та включає інформацію по обороти та вихідні залишки за всіма балансовими та позабалансовими рахунками.

Звіт за формою №310Д відображає інформацію щодо резидентності боржників (резидентам, нерезидентам), валюти кредиту, інституційних секторів економіки (банки, суб'єкти господарювання, органи державної влади, небанківські фінансові установи та фізичні особи), строки погашення кредитів.

Звіт за формою 310 містить інформацію про суми наданих кредитів і залучених депозитів протягом звітного місяця в розрізі секцій видів економічної діяльності, інституційних секторів економіки, видів валют і початкових строків погашення, кодів розміру суб'єкта господарювання (для наданих кредитів), а також процентні ставки за ними.

Рівень ризику за кредитними операціями можна оцінити за формою №321. Звіт передбачає подання даних про надані кредити та процентні ставки за ними в розрізі видів економічної діяльності, інституційних секторів економіки, строків погашення згідно з договорами (початкових строків), категорією ризику, видів кредитів за цільовим спрямуванням, організаційно правових форм господарювання, кодів валют, кодів країн, кодів розміру суб'єкта господарювання та видів забезпечення кредиту [26].

Форма звітності №503 дає можливість аналізувати станом на перше число кожного місяця фактичний стан залучення та обслуговування кредитів за договорами з нерезидентами (СБРР, МФК, НЕФКО).

Звіт за формою 600 передбачає подання банками даних про розрахунок розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, що оцінюються на індивідуальній та груповій основах, відповідно до вимог Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351.

Форма №601 містить інформацію, необхідну для оцінки та контролю за ризиками у банках, що виникають під час здійснення ними кредитних операцій.

Форма №611 містить інформацію щодо кожного економічного нормативу та лімітів загальної (довгої/короткої) відкритої валютної позиції банку.

Концентрація ризиків за активними операціями банку з контрагентами та пов'язаними з банком особами оцінюється за щомісячною формою №613.

На базі форми №618 аналізується динаміка залишків коштів, що розміщені в інших банках (кореспондентські рахунки; кредити надані та зобов'язання з кредитування).

Форма №631 використовується для управління ризиком ліквідності, аналізу структури активів/зобов'язань за строками їх розміщення/залучення, а також для розрахунку нормативів ліквідності відповідно до порядку, визначеного Інструкцією №368 [61].

Динаміка кількості кредитних договорів, у тому числі реструктуризованих та обсягів заборгованості за ними відстежується станом на перше число кожного місяця за формою №655 у розрізі видів економічної діяльності, видів індивідуального споживання за цілями, валюти кредитування, ризику та узагальнених видів забезпечення.

Отже, інформаційне забезпечення формується з відомостей внутрішньобанківської інформації, даних, що надходять від позичальника та інформації, отриманої із зовнішніх джерел. Важливою складовою інформаційного забезпечення є нормативне забезпечення, що включає систему законодавчих і нормативних актів, а також внутрішньобанківських документів.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ «АЛЬФА-БАНК»

2.1 Аналіз факторів зовнішнього середовища на кредитний портфель АТ «АЛЬФА-БАНК»

Акціонерне товариство «АЛЬФА-БАНК» зареєстровано Національним банком України 24 березня 1993 року за №158 і є резидентом України. Банк створено у формі акціонерного товариства, акціонери відповідають за зобов'язаннями тільки в межах належних їм акцій. Істотною участю в банку на кінець звітного періоду володіє компанія ABN Ukraine Limited (Нікосія, Кіпр). Опосередкованою істотною участю в АТ «АЛЬФА-БАНК» (через компанію ABN Ukraine Limited) володіє компанія ABN Holdings S.A. (Люксембург) в розмірі 100 % статутного капіталу. Керівництво Банку не володіє акціями. Кінцевими власниками Банку є вісім осіб: Михайло Фрідман, Герман Хан, Олексій Кузьмічов, Пьотр Авен, Андрій Косогов, MSP STIFTUNG («МСП ШТИФТУНГ»), UniCreditS.p.A та неприбуткова організація The Mark Foundation for Cancer Research. Кожна з фізичних осіб не має окремого контрольного голосу та/або не володіє 50% або більше прав в ABN Holdings S.A.

Діяльність банку регулюється банківською ліцензією на право надання банківських послуг №61 від 05 жовтня 2011 року та Генеральною ліцензією №61 від 05 жовтня 2011 року на право здійснення валютних операцій.

Банк є постійним учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 02 вересня 1999 року. До системи банку на 30 вересня 2018 року входять Головний офіс і 250 відділень, що надають послуги в різних областях України і забезпечують його діяльність (на кінець 2017 року - Головний офіс та 187 відділень). Станом на 30 вересня 2018 року загальна чисельність співробітників Банку становила 7 171 осіб, а на 31 грудня 2017 року - 6 225 осіб.

Банківська група «АЛЬФА-БАНК» включає:

- АТ «АЛЬФА-БАНК»;
- ПрАТ «СК «Альфа Страхування»,
- ПАТ «УКРСОЦБАНК»
- ТОВ «СІБ КУА «Укрсоцнерухомість»,
- ТОВ «ПАРИТЕТ ФІНАНС»;
- ТОВ «НЕОС ЛІЗИНГ»;
- ТОВ «УЛК «АЛЬФА».

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи буде АТ «АЛЬФА-БАНК».

У період після девальвації гривні в 2014 році банк продовжував нарощувати обсяги кредитування фізичних та юридичних осіб, в той час як банки-конкуренти почали кредитувати менш активно. У 2016 році в результаті обміну активами UniCreditGroup і холдингу АВНН розпочався процес інтеграції АТ «Укрсоцбанк» та АТ «Альфа-Банк». В результаті цього АТ «Альфа-Банк» отримав більше ресурсів для розвитку, позиція банку на ринку посилилась і, відповідно, фінансові можливості з кредитування фізичних та юридичних осіб зросли.

Проведемо діагностику кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК» та оцінку макроекономічного середовища функціонування банку. Серед факторів зовнішнього середовища, що впливають на кредитний портфель АТ «АЛЬФА-БАНК» можна виокремити:

- загальний стан економіки країни;
- темпи інфляції;
- темпи зростання валового внутрішнього продукту (ВВП);
- зміна валютного курсу;
- облікова ставка НБУ;
- грошово-кредитна політика Національного банку України;

— рівень доходів населення, здатність споживати банківські послуги, наявність соціальних пільг тощо;

— рівень конкуренції;

— рівень цін на банківські продукти та послуги.

Основними негативними факторами зовнішнього середовища для функціонування АТ «Альфа-Банк» у період 2013-2018рр. можна виокремити:

—розрив міжрегіональних зв'язків внаслідок військових дій на сході України та анексії АР Криму, закриття мережі відділень на окупованій території;

—низький попит на залучені ресурси;

—зниження купівельної спроможності населення внаслідок зменшення реальних доходів;

—зниження фінансових результатів діяльності підприємств у зв'язку з ускладненням торгівельних взаємовідносин з Російською Федерацією;

—зменшення кредитної активності населення;

—скорочення державного фінансування.

У випускній кваліфікаційній роботі проведено аналіз діяльності АТ «Альфа-Банк» за 31.12.2013 – 30.09.2018рр., найбільш складним для функціонування банку був період з 2015 року. В даній період відбулося скорочення ВВП на близько 10,5%, в той час, як споживча інфляція досягла рівня 44,0%, спад промисловості відбувся на 13,5%, девальвація гривні за рік склала 97,0%, обсяг імпорту знизився на 30,4%, а експорту - на 28,2%.

Великий обсяг інвестиційної нерухомості знаходився на території непідконтрольній Україні. Зокрема, вартість інвестиційної нерухомості у володінні АТ «АЛЬФА-БАНК» на території АР Крим у 2015 році становила 52 404 тис. грн, а на території Донецької та Луганської областей – 9 544 тис. грн. У зв'язку з активними бойовими діями на Сході країни АТ «АЛЬФА-БАНК» вимушений був створити резерв під можливі втрати інвестиційної нерухомості на даній території у розмірі 9 555 тис. грн.

Протягом 2016 року відбулося поживавлення економічної ситуації в країні, системні ризики українського фінансового сектору зменшилися.

Макроекономічне середовище в країні було сприятливим для фінансового сектору протягом 2016 року, оскільки відбулося зростання ВВП, інфляція перебуває в межах цільового орієнтиру, визначеного Національним банком України. Так, інфляція в 2016 році була на рівні 12,4%, а у 2015 році вона становила 43,3% (у 2014 році – 24,9%). В даний період часу економічні обмеження щодо співпраці з Російською Федерацією призвели до того, що за період військового протистояння експорт українських товарів безпосередньо до країни-агресора скоротився більш як на три чверті.

У 2016 році почалося відновлення платоспроможності корпоративного сектору та сектору домогосподарств. У фіскальному секторі значно знижено дефіцит державних фінансів, передусім завдяки меншій квазі фіскальній складовій. Ризик достатності капіталу протягом 2016 року залишався високим через суттєві втрати банків від погіршення якості активів, проте він частково послабився завдяки збільшенню кількома великими банками основного капіталу. Валютний ризик залишався незмінно помірним в 2016 році, оскільки деяким банкам потрібен ще тривалий період для вирівнювання відкритої валютної позиції. Проте негативні ефекти різкої девальвації гривні на боргове навантаження позичальників і якість обслуговування кредитів уже практично реалізовані [25, с.12].

У 2017 році відбулося поживлення економічної ситуації в країні: відновилося зростання ВВП, інфляція була контрольована і знаходилася в межах установлено значення Національного банку, обсяг збитків банківського та корпоративного секторів знижувався. У 2017 році почав збільшуватися обсяг наданих кредитів фізичним особам, зріс попит на корпоративне кредитування.

За аналізований 2017 рік споживча інфляція становила 13,7% (при запланованому НБУ рівні 8%), а ВВП зріс за рік на 2,15 % відносно 2016 року.

НБУ протягом першого кварталу 2018 року двічі змінював облікову ставку з 14%, яка діяла станом на кінець 2017 року, до 16% з 26 січня 2018 року та до 17% з 2 березня 2018 року. З 7 березня 2018 року облікову ставку було підвищено до 18%. В результаті підвищення облікової ставки було збільшено відсоткові

ставки по депозитам як в гривні, так і в іноземній валюті. Відповідно у АТ «Альфа-Банк» розширилися фінансові можливості для нарощення обсягів кредитування.

Для аналізу впливу факторів зовнішнього середовища на кредитний портфель АТ «Альфа-Банк» найбільш доцільно застосували коефіцієнт кореляції. Даний коефіцієнт дозволяє виміряти щільності зв'язку між результативними і факторними ознаками у кореляційно-регресійній моделі за лінійної залежності. При аналізі кредитного портфеля результативною ознакою є кредитний портфель, а факторними ознаками: ВВП, облікова ставка НБУ, індекс споживчих цін, середньовзвážений курс долара до грн, рівень безробіття. Можна висунути припущення, що факторні ознаки по-різному впливають на загальний кредитний портфель АТ «Альфа-Банк» та на окремі обсяги наданих кредитів юридичним і фізичним особам.

Розрахунок коефіцієнтів кореляції проведено за допомогою програмного комплексу Microsoft Office Excel і результат обчислень наведено в додатку К.

Прийнято визначати рівень взаємозв'язку між різними показниками залежно від коефіцієнта кореляції наступним чином:

- 0 – 0,3 – зв'язок відсутній;
- 0,3 – 0,5 – зв'язок слабкий;
- 0,5 – 0,7 – середній зв'язок;
- 0,7 – 0,9 – високий;
- 0,9 – 1 – дуже сильний.

Розрахунок коефіцієнтів кореляції між загальним кредитним портфелем АТ «Альфа-Банк» та факторними ознаками демонструє, що всі ознаки мають високий рівень впливу. Однак найбільший вплив має валютний курс (0,925), рівень безробіття (0,898) та облікова ставка НБУ (0,862). Високий рівень впливу валютного курсу на кредитний портфель банку зумовлений тим, що у минулі роки через значні коливання курсу банк отримав збільшення обсягів кредитного портфеля. Високий рівень впливу безробіття на обсяг кредитного портфеля зумовлено тим, що даний показник прямопропорційно впливає на

кредитоспроможність населення, а облікова ставка НБУ у свою чергу визначає для фізичних та юридичних осіб ціну на кредитні ресурси.

Для кредитного портфеля юридичних осіб найбільший вплив має облікова ставка НБУ (0,928). Це зумовлено тим, що облікова ставка НБУ є основним монетарним інструментом центрального банку, за допомогою якого регулюється вартість залучення ресурсів, зниження облікової ставки призводить до здешевлення залучення ресурсів, а відповідно дає можливість активізувати економічний розвиток країни.

На кредитний портфель фізичних осіб АТ «Альфа-Банк» найбільше впливає зміна ВВП (0,909), оскільки кредитування реального сектору економіки призводить до збільшення обсягів виробництва, доходів та купівельної спроможності населення, а, відповідно, і ВВП.

Вплив факторів зовнішнього середовища на функціонування банку відображається на його фінансовому стані та проявляється у зміні структури активів та пасивів, динаміці обсягів кредитування, прибутковості, якості кредитного портфеля. Проведемо діагностику кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК» за період часу 2013 – 2018рр.. Проаналізуємо структуру та динаміку основних складових активів та пасивів АТ «АЛЬФА-БАНК» за даними, що наведені в додатку Л. .

Отримані результати показують, що протягом аналізованого періоду 2012 – 2018рр. обсяг активів банку збільшився на 27 605 611 тис. грн або на 94,26%. Протягом даного проміжку часу найбільше зросли наступні статті балансу: «кредити та заборгованість банків» на 7 720 557 тис. грн або 6 442,76%, «інвестиційна нерухомість» на 1 628 513 тис. грн або на 1363,65%. Причиною цього є проведення банком агресивної кредитної політики та збільшення частки довгострокових кредитів в інших банках з 1 964 704 тис. грн станом на 31.12.2017р. до 7 776 883 тис. грн на 30.09.2018р.. В той час, як у 2017 році АТ «АЛЬФА-БАНК» розмістив короткострокові депозити на суму 842 173 тис. грн у зв'язку з надмірною ліквідністю, а також було надано довгострокові кредити на суму 1 964 704 тис. грн та короткострокові кредити на суму 466 213 тис. грн.

Зростання обсягів статті балансу «інвестиційна нерухомість» зумовлено проведенням переоцінки вартості інвестиційної нерухомості від 1 грудня 2017 року. На 31 грудня 2017 року інвестиційна нерухомість відносно попереднього року збільшилася на 1 731 753 тис. грн або 249,67% з 693 070 тис. грн у 2016 р. до 2 424 823 тис. грн у 2017р. .

У зв'язку з обміном акцій між АТ «Укрсоцбанк» та АТ «АЛЬФА-БАНК» відбулося значне збільшення філій (з'явилося 84 нових відділень банку по всій Україні), що призвело до зростання статті активів «Основні засоби» на 954 447 тис. грн або 231,57% з 408 379 тис. грн станом на 31.12.2013 до 1 353 826 тис. грн на 31.12.2018р.. В той же час, частка кредитного портфеля у структурі активів станом на 30.09.2018 року становила 58,06% або 33 031 269 тис. грн. Так, за період 31.12.2013 – 30.09.2018 частка кредитного портфелю у структурі активів зросла на 12 817 123 тис. грн або на 63,41%. Це зумовлено активним нарощуванням обсягів кредитування після кризового стану економіки у 2013 році та проведенням АТ «Альфа-Банк» агресивної кредитної політики.

Протягом аналізованого періоду 31.12.2013 – 30.09.2018 відбулося зростання обсягу пасивів АТ «АЛЬФА-БАНК» на 27 605 611 тис. грн, що свідчить про розширення масштабів діяльності АТ «АЛЬФА-БАНК» на 94,26%. Збільшення ресурсної бази банку відбувалося за рахунок залучення коштів, а також і за рахунок нарощення власного капіталу. Так, в аналізованому періоді обсяг зобов'язань збільшився на 27 222 441 тис. грн. або на 108,47%, а власного капіталу – на 383 170 тис. грн або на 9,14%. Рівень фінансової стійкості залишився на однаковому рівні в період 2013 – 2018 рр., про це свідчить практично однакова частка зобов'язань та власного капіталу у структурі пасивів. Наведені показники свідчать про виражену позицію банківських менеджерів щодо покриття ризиків, пов'язаних з розширенням залучених коштів через нарощення обсягу власного капіталу, який є гарантією банківських зобов'язань.

Для більшої наочності динаміка кредитного портфелю та активів наведена на рис. 2.1. В період 31.12.2012 – 30.09.2018рр. приріст активів за даний проміжок часу складав 94,26%, в той час, як кредитна діяльність АТ «АЛЬФА-

БАНК» зросла на 63,41%. Причиною такого швидкого нарощування активів та кредитного портфеля є збільшення обсягів кредитування, так, станом на 30.09.2018 році АТ «Альфа-Банк» видав кредитів більше, ніж у попередньому році на 4 805 972 тис. грн або на 17,02%, найбільше зросло кредитування фізичних осіб. І це при тому, що у 2017 року банк мав надлишок ліквідності та надав 2 806 877 тис. грн короткострокових та довгострокових кредитів іншим банкам, а також розмістив короткострокові депозити в сумі 466 213 тис. грн, що 442 969 тис. грн більше, ніж у 2016 році.

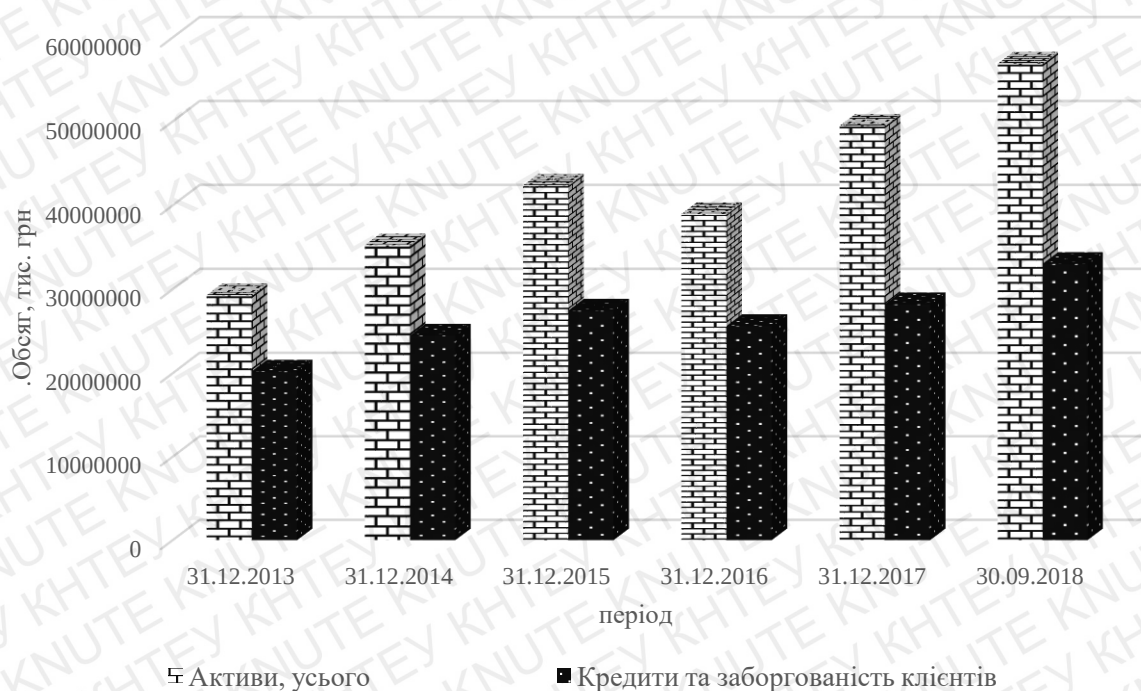

Рис. 2.1 Динаміка активів та кредитів АТ «Альфа-Банк» за період 31.12.2013– 30.09.2018 рр.*

**Примітки : складено автором на основі даних з додатку Л*

Окремо необхідно розглянути динаміку обсягів кредитування фізичних та юридичних осіб. Для цього скористаємося даними з дод. М.

Проведений аналіз із наведених даних в дод. М засвідчує, що протягом досліджуваного періоду відбувалося підвищення обсягів кредитування банківською установою, що є позитивним явищем, адже кредитування – головне джерело отримання прибутку банком. У кредитному портфелі АТ «АЛЬФА-БАНК» основною складовою кредитного портфелю є кредити, що надані

юридичним особам., станом на 30.09.2018 рік на них припадає 27 189 787 тис. грн або 65,93% від всього обсягу кредитного портфеля банку, а станом на 31.12.2017р. – 25 266 624 тис. грн або 70,00%.

У період 2013 – 2018рр. в першу чергу відбувалося суттєве нарощування обсягів кредитів для фізичних осіб. Зокрема, на поточні потреби фізичних осіб у 2018 році припадає 11 821 331 тис. грн (без вирахування резервів), тобто 28,66% від загального кредитного портфеля банку, що на 3 471 140 тис. грн або 41,57%, ніж на початок року. Окрім цього, в кредитному портфелі у 2017 році вперше з'явився фінансовий лізинг на суму 161 287 тис. грн.

Окремо проаналізуємо динаміку кредитів фізичним та юридичним особам за даними рис. 2.2..

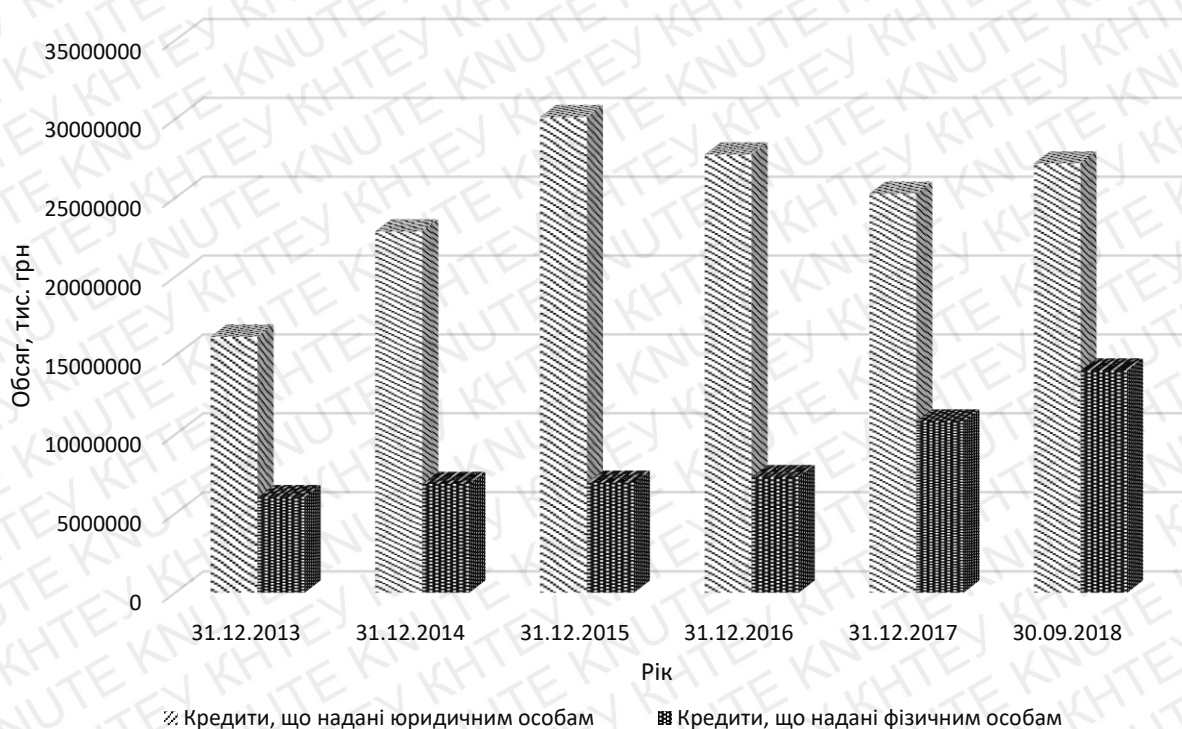

Рис. 2.2. Динаміка кредитів фізичним та юридичним особам АТ «Альфа-Банк» за період 31.12.2013 – 30.09.2018 рр.*

**Примітки : складено автором на основі [29],[30],[31],[32],[62].*

В аналізованому періоді спостерігається тенденція до зменшення обсягів кредитування юридичних осіб та відбувається нарощування обсягів кредитування фізичних осіб. Переважаюче зростання кредитування фізичних

осіб у 2017-2018рр. відносно попереднього періоду є позитивним явищем адже свідчить про підвищення ефективності програм кредитування, що пропонує банківська установа клієнтам та росту довіри населення до комерційного банку.

Обсяг кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК» у період 2018 року почав збільшуватися, однак переважало кредитування фізичних осіб, в той час, як корпоративне кредитування лише почало виходити з кризи (Див. дод. М.).

2.2 Аналіз кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК»

У структурі активів АТ «АЛЬФА-БАНК» кредити займають найбільшу питому вагу і забезпечують отримання ним більшої половини усіх доходів. Кредитні операції є високодохідними, але й разом з тим зростання частки кредитних вкладень у загальному обсязі активів свідчить про підвищення ризиковості діяльності банку в цілому. Для проведення аналізу кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» скористаємося даними з табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за період 31.12.2013 – 30.09.2018рр.*

Роки	Кредити та заборгованість клієнтів, млн грн	Кредити юридичним особам, млн грн	Відхилення		Кредити фізичним особам, млн грн	Відхилення	
			Абсолютне, млн грн	Відносне, %		Абсолютне, млн грн	Відносне, %
31.12.2013	22231,68	16201,31	-	-	6030,368	-	-
31.12.2014	29748,37	22881,23	7 517	33,81	6867,134	836,766	13,88
31.12.2015	37076,64	30132,62	7 328	24,63	6944,022	76,888	1,12
31.12.2016	35054,65	27759,35	-2 022	-5,45	7295,301	351,279	5,06
31.12.2017	36093,75	25266,62	1 039	2,96	10827,12	3531,823	48,41
30.09.2018	41241,92	27189,79	5 148	14,26	14052,14	3225,012	29,79

*Примітки: складено автором на основі [29],[30],[31],[32],[62].

Протягом 31.12.2013 – 30.09.2018 року обсяг кредитного портфеля збільшився з 22 231,68 млн грн до 41 241,93 млн грн або на 19 010,24 млн грн, що складає 85,81%. Наведені розрахунки у табл.2.1 показують, що протягом 31.12.2013 – 30.09.2018 не існує чіткої тенденції до зростання або зниження

обсягів кредитного портфеля загалом, однак наведенні дані засвідчують, що кредитування юридичних осіб є основною складовою кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» в аналізованому періоді.

Як можна побачити з наведеної інформації в таблиці 2.1, найбільшу питому вагу у кредитному портфелі банку займають кредити юридичних осіб. У період 31.12.2013 до 31.12.2015 року обсяг кредитного портфеля збільшився на 14 844,97 млн грн або на 66,77%, при цьому за аналізований період кредити юридичним особам зросли на 13 931,31 млн грн або на 85,99%, а фізичним особам навпаки знизилися на 836,77 млн грн або 15,15%. Це свідчить про те, що у зв'язку з кризовим становищем економіки України банк надає перевагу кредитуванню юридичних осіб, як більш надійних позичальників, однак не зменшує обсяги кредитування фізичних осіб.

Аналіз кредитного портфеля у період 31.12.2015 – 30.09.2018рр. показує, що АТ «Альфа-Банк» змінив пріоритети у кредитній політиці з кредитування корпоративного сегменту на роздрібних клієнтів. Про що свідчить зниження обсягу кредитів юридичним особам у 2016 році на 2 022 млн грн або на 5,45% відносно попереднього року. За 31.12.2015 – 30.09.2018рр. обсяг наданих кредитів юридичним особам знизився на -2 942,83 тис. грн або на 9,77%, в той час кредитування фізичних осіб збільшилося на 7 108,11 тис. грн або на 102,24%.

За даними табл. 2.1 спостерігається зростання обсягів виданих кредитів у період 31.12.2013 – 31.12.2015рр. на 66,77%, що дає мінливе бачення про зростання кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк». Це зумовлено тим, що наведені дані в табл. 2.1 відображені в гривневому еквіваленті та засвідчують тільки структурний ріст кредитного портфеля, а не фактичний. Для повного уявлення динаміки кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» здійснено перерахунок обсягу кредитного портфеля в долари США за середньозваженим курсом до гривні, що відображає дані табл. 2.1.

Обсяг наданих кредитів юридичним особам в перерахунку в долари США наведено на рис. 2.3. Наведені дані показують, що зростання кредитування

юридичних осіб в перерахунку на дол. США не було, а навпаки протягом аналізованого періоду спостерігається його зниження впродовж до кінця 2017р.

Аналіз обсягів кредитів, виданих фізичним особам, показує, що кредитування знижувалося у періоди 31.12.2013-31.12.2015рр., і лише після 31.12.2015р. банк почав кредитувати фізичних осіб більш активно. Однак обсяг виданих кредитів фізичним особам в перерахунку в долари США станом на 30.09.2018р. не досяг рівня 2013р. .

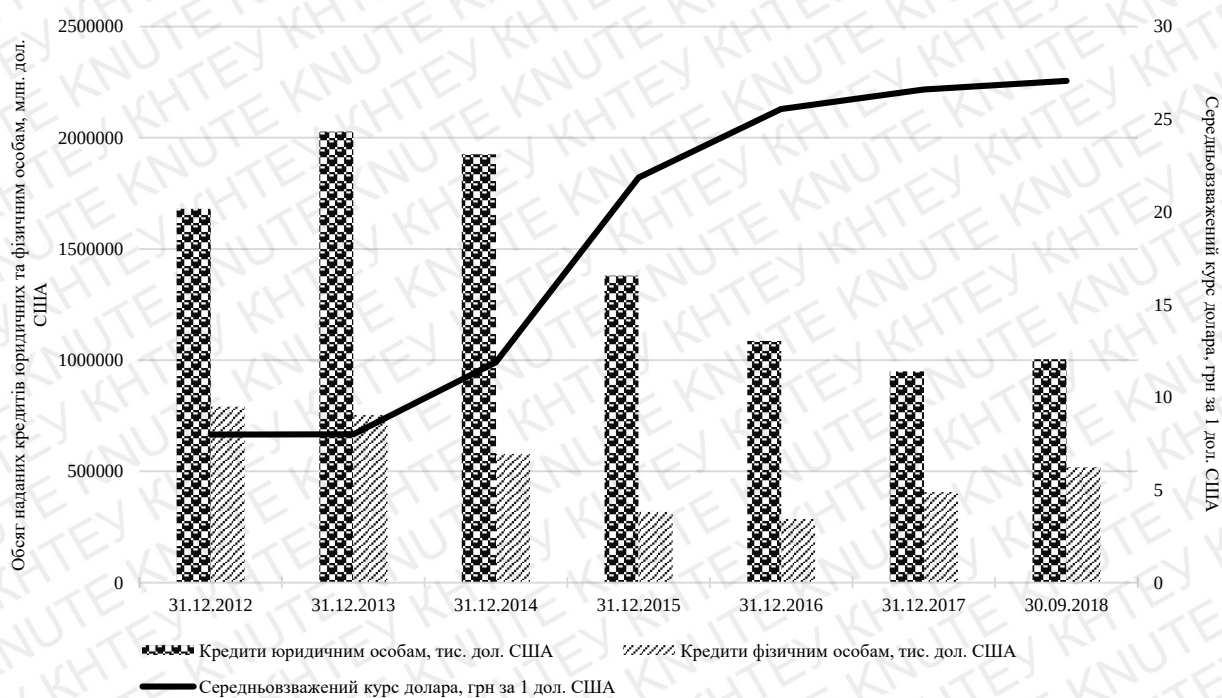

Рис. 2.3. Вплив зміни середньозваженого курсу на обсяги кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за період 31.12.2012 – 30.09.2018рр. *

*Примітки: складено автором на основі табл. 2.1 та джерела [27].

Аналіз галузевої структури дає змогу визначити їх галузеву диверсифікацію. Структуру кредитного портфеля за секторами економіки за 2018р. зображено на рис. 2.4

Аналіз рис. 2.4 дає змогу визначити галузеву диверсифікацію АТ «Альфа-Банк». Найбільший обсяг кредитування банку припадає на такі види економічної діяльності, як кредитування фізичних осіб (34,1%), сільське господарство (12,7%), електроенергетика (10,8%). В той час, як у попередньому році ключовими галуззями були наступні: кредитування фізичних осіб (20,%), будівництво та нерухомість (14,9%), електроенергетика (13,8%).

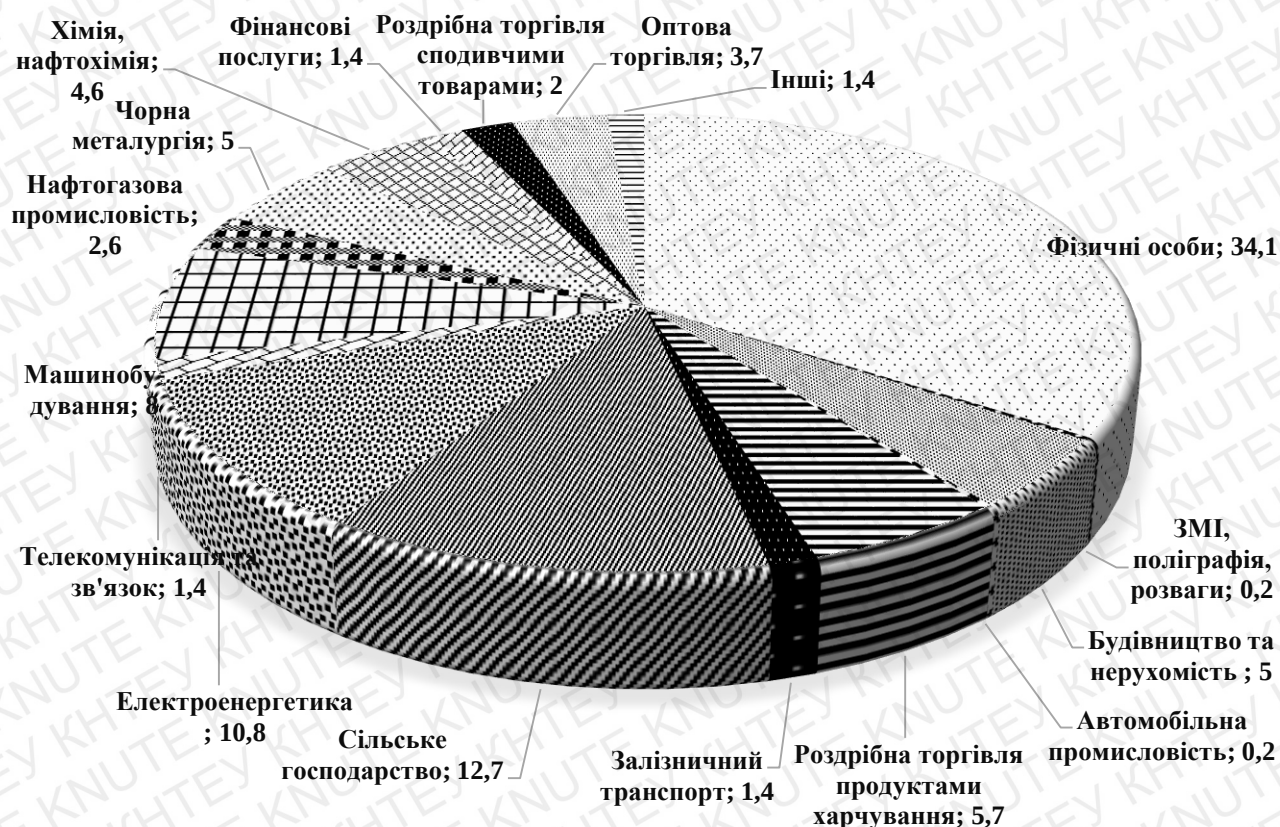

Рис.2.4.. Структура кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за видами економічної діяльності у 2018 році*

*Примітки: складено автором на основі [62].

Дані з рис. 2.4 демонструють, що найменша частка кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» припадає на такі сектори економіки, як автомобільна промисловість (0,2%) та засоби масової інформації, поліграфія, розваги (0,2%). При цьому на дані сектори економіки на кінець 2017 року припадав такий же обсяг кредитного портфелю. Це свідчить про відсутність структурних зрушень у кредитному портфелі банку.

З прийняттям Постанови Національного банку України №85 від 31 серпня 2017 року «Про опублікування окремої інформації про діяльність банків України» банки щомісячно публікують інформацію про розподіл кредитів, наданих фізичним та юридичним особам, за класами боржника. Дана інформація дає змогу своєчасно оцінити рівень ризику за кредитним портфелем, визначити обсяг проблемних кредитів та в разі необхідності збільшити резерви на покриття можливих втрат. Постановою НБУ №351 «Про затвердження Положення про

визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» визначено, що непрацюючими кредитами є активи, за яким прострочення погашення боргу перевищує 90 днів (30 днів для банків-боржників), або за яким контрагент неспроможний забезпечити виконання зобов'язань без стягнення забезпечення. Чим вищий клас позичальника, тим більший ризик неповернення кредиту. Зокрема, до непрацюючих кредитів серед фізичних осіб доцільно відносити 5 клас, а серед юридичних – 10 клас, оскільки дані класи позичальників свідчать про критичний фінансовий стан боржника, низьку платоспроможність та незадовільні фінансові можливості виконувати зобов'язання. Розподіл кредитів за класами боржника фізичних та юридичних осіб наведено в табл. 2.2 та табл. 2.3.

Таблиця 2.2

**Розподіл кредитів АТ «Альфа-Банк» за класами боржника –
фізичної особи за період 31.12.2017 – 30.09.2018рр.***

Клас	31.12.2017		31.03.2018		30.06.2018		30.09.2018		Відхилення 30.09.18 – 31.12.17	
	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Абсо- лютне, млн грн	Віднос- не, %
1	7 486	69,93	8 236	69,28	8 972	70,28	10 243	71,66	2 757	26,91
2	146	1,36	150	1,26	212	1,66	202	1,41	56	27,82
3	81	0,76	95	0,80	123	0,96	134	0,94	53	39,36
4	58	0,54	70	0,59	65	0,51	78	0,55	21	26,68
5	2 935	27,41	3 337	28,07	3 394	26,59	3 637	25,44	702	19,30
Разом	10 705	100,00	11 888	100,00	12 767	100,00	14 294	100,00	3 588	25,10

Примітки: складено автором на основі [27]

Наведені дані в табл. 2.2 показують, що у структурі наданих кредитів фізичним особам переважають кредити першого класу боржників. Так, зокрема, за період 31 грудня 2017р. – 30 вересня 2018р. обсяг кредитів першого класу збільшився на 2 757 млн грн або на 26,91%, це свідчить про високий фінансовий стан позичальників та дає підстави банку вважати, що в подальшому погашення заборгованості також відбуватиметься на високому рівні. В той же час, за період 31 грудня 2017р. – 30 вересня 2018р. обсяг кредитів п'ятого класу збільшився на

702 млн грн або на 19,30%, якщо проаналізувати структуру виданих кредитів фізичним особам, то в аналізованому періоді спостерігається тенденція до скорочення частки непрацюючих кредитів від загального обсягу портфеля. Зростання кредитів п'ятого класу призводить до збільшення резервів за кредитними операціями банку, а у свою чергу це призводить до зниження дохідності діяльності банку.

Таблиця 2.3

Розподіл кредитів АТ «Альфа-Банк» за класами боржника – юридичної особи за період 31.12.2017 – 30.09.2018рр.*

Клас	31.12.2017		31.03.2018		30.06.2018		30.09.2018		Відхилення 30.09.18 – 31.12.17	
	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Обсяг, млн. грн	Частка, %	Абсолютне, млн грн	Відносне, %
1	21	0,08	28	0,11	52	0,20	468	1,64	447	95,52
2	741	2,87	1 956	7,89	2 283	8,82	4 137	14,45	3 396	82,09
3	4 625	17,91	4 686	18,89	4 208	16,26	5 044	17,62	418	8,29
4	2 333	9,03	3 270	13,18	5 489	21,20	5 941	20,75	3 608	60,73
5	3 037	11,76	1 988	8,02	1 974	7,63	544	1,90	-2 494	-458,55
6	2 370	9,18	146	0,59	1 077	4,16	1 759	6,15	- 611	-34,72
7	596	2,31	410	1,65	168	0,65	339	1,18	-257	-76,01
8	5 164	20,00	442	1,78	10	0,04	0	0,00	-5 164	-
9	2 427	9,40	6 798	27,40	3 982	15,38	4 377	15,29	1 950	44,55
10	4 509	17,46	5 083	20,49	6 640	25,65	6 016	21,02	1 508	25,06
Разом	25 824	100,00	24 807	100,00	25 885	100,00	28 625	100,00	2 801	9,79

**Примітки: складено автором на основі [27]*

Наведені дані в табл. 2.3 показують, що у структурі наданих кредитів юридичним особам переважають кредити десятого класу боржників, а найнижчу частку становлять – першого класу. Це свідчить про те, що найбільша частка серед кредитів наданих юридичним особам припадає на непрацюючі (проблемні) кредити, а найменша – на позичальників з високим фінансовим станом, які виконують зобов'язання на високому рівні та відносно яких у банку немає підстав вважати, що в найближчий період відбудеться погіршення платоспроможності позичальника.

За період 31 грудня 2017р. – 30 вересня 2018р. обсяги кредитів десятого класу збільшився на 1 508 млн грн або на 25,06%, однак при цьому станом на 31.12.2017р. обсяг непрацюючих кредитів становить 4 509 млн або 17,46% від загального обсягу кредитного портфеля. Це свідчить про критичний фінансовий стан позичальників та дає підстави банку вважати, що в подальшому погашення заборгованості не відбудеться. Враховуючи факт існування безнадійної заборгованості, банк повинен проводити відповідні дії щодо очищення кредитного портфеля від таких кредитів, тим самим підвищуючи його якість. В той же час, за період 31 грудня 2017р. – 30 вересня 2018р. обсяг кредитів першого класу збільшився на 447 млн грн або на 95,52%. У структурі кредитів, що надані юридичним особам, станом на 30.09.2018р. відбулося другого-четвертого позичальників, на які загалом припадає 15 121 млн грн або 52,83% від загального обсягу кредитів юридичним особам. Це свідчить про покращення структури виданих кредитів юридичним особам у 3 кварталі 2018 року. Однак в той же час на класифіковані кредити за дев'ятим та десятим класом припадає 10 393 млн грн або 36,30%. Це свідчить, що загалом кредитний портфель сформований в більшому обсязі за рахунок надання кредитів позичальникам, що мають задовільний фінансовий стан, а також тих позичальників, в яких відбулося погіршення платоспроможності упродовж останніх шести місяців. Високий обсяг кредитів десятої категорії призводить до збільшення відрахувань до резервів на покриття можливих втрат за кредитними операціями, а відповідно зменшує дохідність операцій з кредитування юридичних осіб.

З наведених даних випливає, що найбільше надано кредитів як фізичним так і юридичним особам останнього класу боржників, які мають велике значення кредитного ризику. Можемо зробити припущення, що така ситуація склалась за рахунок того, що у минулі роки позичальники, які отримали кредити у іноземній валюті, через значні коливання курсу автоматично стали боржниками з критичним фінансовим станом. Крім того, це може свідчити про те, що значну частку кредитів банки видають інсайдерам, а, відповідно до законодавства, такі позичальники відносяться до боржників з високим рівнем ризику.

Ефективним називається той кредитний портфель, який має високу дохідність та низький рівень ризику. Тому для оцінки ефективності кредитного портфеля банків України варто детальніше дослідити взаємозв'язок між процентними доходами від кредитних операцій та їхньою ризикованістю.

У процесі функціонування банку важливим є дотримання економічних нормативів ліквідності та кредитного ризику для безперебійного функціонування банку.

Якщо ризик кредитного портфеля буде зменшуватися, то це автоматично призведе до поліпшення його якості, що спричинить зростання рівня ліквідності, а зростання кредитного ризику призведе до погіршення стану ліквідності банку і спричинить появу вже ризику ліквідності [60].

Для успішного функціонування банк повинен дотримуватися достатнього рівня ліквідності кредитного портфеля. На рівень ліквідності банку впливає як об'єм та якісний стан окремого кредиту, так і об'єм і якість кредитного портфеля банку в цілому. Покращити рівень ліквідності банку можна за рахунок зміни якісного стану кредитного портфеля, шляхом зниження ризику кредитного портфеля, збільшення питомої ваги короткострокових кредитів у складі кредитного портфеля, шляхом зниження вартості кредитів та шляхом покращення рівня їх забезпечення. Ліквідність кредитного портфеля дозволяє оцінити структуру кредитного портфеля за ступенем терміновості кредитів. Для підтримки достатнього рівня ліквідності банк може планувати грошові потоки виходячи з термінів погашення кредитів та залучення депозитів. У зв'язку з відсутністю даної інформації у публічному доступі ми не можемо проаналізувати ліквідність кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк».

В процесі діяльності банк повинен знижувати кредитний ризик, для цього проведемо оцінку дотримання АТ «Альфа-Банк» економічних нормативів, скористаємося даними таблиці 2.4.

З наведених даних в таблиці 2.4 видно, що протягом аналізованого періоду банк дотримувався п'яти із шести нормативів, спрямованих на зниження кредитного ризику.

**Економічні нормативи діяльності АТ «Альфа-Банк», спрямовані на
зниження кредитного ризику***

Норматив	Рік	31.06.2018	31.07.2018	31.08.2018	30.09.2018	31.10.2018
Н4, Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 %)		57,78	51,70	53,32	56,37	45,73
Н5, Норматив поточної ліквідності (не менше 40 %)		66,19	68,71	66,90	60,94	54,85
Н6, Норматив коротко-строкової ліквідності (не менше 60 %)		75,89	73,83	70,97	69,21	69,35
Н7, Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)		38,65	37,61	38,12	37,02	38,29
Н8, Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)		304,63	283,45	292,59	301,55	336,90
Н9, Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)		8,54	8,31	8,99	8,03	8,39

**Примітки: складено на основі джерела [29]*

Недотримання нормативу Н7 призводить до того, що банк вимушений коригувати регулятивний капітал на суму перевищення нормативу. Таким чином, якщо банк перевищує оптимальне нормативне значення, то такий ризик банк повинен покривати за рахунок власних ресурсів.

2.3 Діагностика кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК»

Від ефективності управління кредитним портфелем банку наряду залежить прибутковість банківської установи. В процесі управління кредитним портфелем банку необхідно з'ясувати, чи забезпечує поточна діяльність з кредитування максимально можливу дохідність при мінімальному рівні ризику.

Оцінка якості кредитного портфеля полягає в визначенні оптимального співвідношення «ризик-дохідність» та у можливості розробити заходи, спрямовані на досягнення бажаної дохідності кредитних операцій за умови прийнятного для банку рівня ризику.

Показники, що характеризують якість кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» наведено в табл. 2.5. При цьому до кредитного портфеля банку було включено кредити, що надані юридичним особам, кредити, що надані фізичним

особам на поточні потреби, іпотечні кредити фізичних осіб, кредити, що надані фізичним особам-підприємцям, кредити, що надані за операціями «репо», інші кредити, що надані фізичним особам.

Під час діагностики до проблемних кредитів АТ «Альфа-Банк» було віднесено знецінені кредити та прострочені, але не знецінені кредити із затримкою платежу від 91 дня і більше, а також кредити, що надані фізичним та юридичним особам АР Крим та в окремих регіонах Донецької і Луганської областей.

Отримані результати аналізу кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за період 31.12.2014 – 31.12.2017рр. з табл. 2.5 показують, що відбулося погіршення якості кредитного портфеля. Так, в аналізованому періоді обсяг кредитного портфеля збільшився на 11 606 857 тис грн або на 32,16%, коефіцієнт дохідності знизився на 3,82 або на 25,13%. В цей же час обсяг проблемних кредитів збільшився на 3 278 119 тис. грн або на 44,13%. Окрім цього відбулося збільшення коефіцієнта покриття резервами кредитного портфеля на 1,81 або на 17,66%, що свідчить про підвищення ризиковості кредитних операцій банку протягом 31.12.2014 – 31.12.2017рр., а також проведенням банку більш агресивної політики кредитування, ніж у попередні роки. Негативним у діяльності банку є зниження коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом, оскільки це свідчить про зниження рівня його захищеності. Зокрема, показник знизився на 37,32 або на 17,14%. Обсяг власного капіталу збільшився за аналізований період на 1 630 183 тис. грн або на 44,00%, проте відносно даних 2014 року рівень захищеності знизився. Збільшення темпів зростання коефіцієнта проблемних кредитів свідчить про збільшення рівня кредитного ризику, а відповідно й погіршення ефективності управління кредитним портфелем АТ «Альфа-Банк».

Таблиця 2.5

Показники якості кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за період 2014 – 2017 рр.*

№	Показник	Рік	2014	2015	2016	2017	Відхилення 31.12.17 - 31.12.14	
							Абсолютне	Відносне, %
1.	Власний капітал, тис грн		2062759	2623703	3311724	3692942	1630183	44,14
2.	Кредитний портфель, тис грн		24486891	37076643	35054649	36 093 748	11606857	32,16
3.	Резерв для покриття можливих втрат від кредитних операцій, тис грн		5261474	9613889	9425151	8041338	2779864	34,57
4.	Проблемні кредити, тис грн		4120190	10239895	10441990	7398309	3278119	44,31
5.	Відсотковий дохід банку, тис грн		4657360	5421333	5359310	5486468	829108	15,11
6.	Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку (ряд.1/ряд.2)		8,42	7,08	9,45	10,23	1,81	17,67
7.	Коефіцієнт покриття резервами кредитного портфеля (ряд.3/ряд.2)		21,49	25,93	26,89	22,28	0,792132	3,56
8.	Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку (ряд.3/ряд.1)		255,07	366,42	284,60	217,75	-37,32	-17,14
9.	Коефіцієнт проблемних кредитів (ряд.4/ряд.2)		16,83	27,62	29,79	20,50	3,671376	17,91
10.	Коефіцієнт доходності кредитного портфеля (ряд.5/ряд.2)		19,02	14,62	15,29	15,20	-3,82	-25,13
11.	Коефіцієнт доходності кредитного портфеля (ряд.5/ряд.2)		1,07	2,62	0,190	0,197	-0,86	-4,11

*Примітки: складено автором на основі [29],[30],[31],[32],[62]

В процесі діагностики ефективності управління кредитним портфелем важливим є оцінка динаміки процентних доходів. Для цього скористаємося неведеними даними в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка процентних доходів від кредитної діяльності АТ «АЛЬФА-БАНК» за 2015-2018рр.*

Дата Стаття	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		30.09.2018		Відхилення 30.09.2018- 31.12.2015	
	сума, млн.грн	питома вага, %	сума, млн. грн	питома вага, %	сума, млн.грн	питома вага, %	сума, млн.грн	питом а вага, %	Абсолютне відхилення , млн грн	Темп росту, %
Процентні доходи	5421,33	100,00	5359,31	100,00	5486,47	100,00	4 866	100,00	-556	-10,25
з них: за кредитами та заборгова- ністю клієнтів	4737,38	87,38	4943,64	92,24	5007,75	91,27	4 266	87,68	-471	-9,94

**Примітки : складено автором на основі [29],[62].*

Отже, за 2015-2018рр. процентні доходи АТ «АЛЬФА-БАНК» зменшилися на 556 млн грн або 10,25%. В той же час, процентні доходи за кредитними операціями знизилися на 471 млн грн. грн (або на 9,94%). Зниження процентних доходів за кредитними операціями, а також їх питокої ваги за кредитними операціями у загальному обсязі процентних доходів банку є негативною тенденцією тенденцією у діяльності банку. Проте зараз АТ «Альфа-Банк» нарощує обсяги доходів за рахунок комісійних доходів.

Для оцінки ефективності управління кредитним портфелем скористаємося методикою наведеною в додатку Н.

До безнадійних кредитів віднесено знеціненні та простроченні кредити, а до прострочених кредитів – кредити із затримкою погашення. Показник К2 немає можливості розрахувати, оскільки в публічній фінансовій звітності відсутні відомості про обсяг кредитних продуктів у загальному кредитному портфелі.

Наведені дані в таблиці 2.8 показують, що протягом 2013 – 2017 рр. відбулося скорочення безнадійних кредитів на суму 5 200 066 тис грн або на 70,68%, зокрема, це сталося у зв'язку зі списанням частини заборгованості за рахунок сформованих резервів у 2017 році, а також у попередніх роках.

Таблиця 2.8

**Розрахунок показників ефективності кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк», які використовуються
для оцінки кредитного ризику***

№ П/П	Назва	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	Відхилення 31.12.17 - 31.12.13	
							Абсолютне	Відносне, %
1	Кредитний портфель, тис грн	20 214 146	24 486 89	27462754	25629498	28225297	8 011 151	28,38
2	Активи, тис грн	29 288 052	35 244 378	42363131	38953914	49472853	20 184 801	40,79
3	Безнадійні кредити, тис грн	2 163 518	2 401 470	10167980	10416323	7363584	5 200 066	70,61
4	Прострочені кредити, тис грн	5 913 091	6 516 017	1457373	2045840	2664984	-3 248 107	-121,88
5	Процентні доходи, тис грн	3 764 023	4 657 360	5421333	5359310	5486468	1 722 445	31,39
6	Процентні витрати, тис грн	2 198 746	3 013 322	4218285	3609533	2701006	502 260	18,59
7	Капітал, тис грн	4 190 469	4 653 206	2623703	3311724	3920739	-269 730	-6,87
8	Чистий прибуток, тис грн	1 565 277	1 644 038	-2574293	-4090773	609311	-955 966	-156,89
9	Створені резерви за кредитними операціями, тис грн	2 017 531	5 261 474	9613889	8451139	9425151	7747620	79,85
10	Списання з резервів за кредитними операціями, тис грн	401 448	155 906	305576	3617	1175532	774084	65,84
11	K1 (Частка кредитного портфеля в активах), %	69,01	69,4	64,83	65,79	57,05	-11,96	-20,96
12	K3 (Якість кредитного портфеля), %	10,7	9,08	37,02	40,64	26,09	15,39	58,98
13	K4 (Якість кредитного портфеля), %	2,92	3,53	5,31	7,98	9,44	6,52	69,06
14	K5 (Процента маржа), %	7,74	6,71	4,38	6,83	9,87	2,13	21,58
15	K6 (Процентна дохідність капіталу), %	37,3	35,31	-98,12	-123,52	15,54	-21,76	-140,02
16	K7 (Показник прибутковості кредитного портфеля), %	7,74	6,76	-9,37	-15,96	2,16	-5,58	-258,33
17	K8 (Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику), %	99,8	113,01	35,01	32,97	33,39	-66,41	-198,89
18	K9 (Частка списань із резерву в кредитного портфелі), %	1,98	6,36	1,11	0,01	4,16	2,18	52,40
19	K10 (Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами), %	2,93	11,23	15,16	24,21	28,28	25,35	89,63

**Примітки : складено та розраховано автором на основі [29],[30],[31],[32] та додатку Н.*

Висока частка безнадійної заборгованості свідчить про неефективне управління кредитним портфелем банку. Однак з метою зниження частки безнадійних кредитів АТ «АЛЬФА-БАНК» пропонує своїм клієнтам реструктуризацію заборгованості. Станом на 31 грудня 2017 року обсяг реструктуризованих кредитів становив 11 807 900 тис грн (без врахування резервів), а станом на 31 грудня 2016 року обсяг реструктуризованих кредитів становив 16 171 843 тис грн (без врахування резервів).

Висока частка безнадійної заборгованості зумовлена тим, що в кредитному портфелі АТ «АЛЬФА-БАНК» облікуються кредити надані фізичним та юридичним особам, які знаходяться на непідконтрольних територіях України.

Станом на 31 грудня 2017 року в кредитному портфелі АТ «АЛЬФА-БАНК» облікуються кредити, надані юридичним та фізичним особам в АР Крим та у Донецькій та Луганській областях на загальну суму 3 389 424 тис. грн, а фізичним особам, що знаходяться на цих територіях – 475 166 тис. грн.

Обсяг прострочених кредитів у 2017 році відносно 2015 року збільшився на 3 248 107 тис. грн або на 112,8%. Так, частка прострочених кредитів у 2013 році становила 2,92%, а у 2017 році виросла до 9,44%. У даній ситуації банку необхідно більш ефективно управляти кредитним портфелем, однак зростання частки прострочених кредитів не є свідченням того, що ці кредити стануть безнадійними, банку необхідно просто попрацювати зі своїми позичальниками для їх погашення або запропонувати клієнтами реструктуризацію.

Аналіз обсягу процентних доходів та процентних витрат у період 2013-2017рр. засвідчує, що обсяг процентних доходів збільшився лише на 1 722 445 тис грн або на 31,39%, в той час, як процентні витрати скоротилися на 502 260 тис. грн або на 18,59%.

Динаміка чистого прибутку за аналізований період часу показує, що у 2015 та у 2016 роках банк мав збиток і лише у 2017 році АТ «АЛЬФА-БАНК» удалося отримати прибуток.

Частка кредитного портфеля за 2015 – 2017рр. знизилася і знаходиться нижче оптимального значення 65 – 75%. Зокрема, це зумовлено не послаблення

ролі банку на ринку, а нарощування швидшими темпами інших статей активів, банк почав більше вкладати коштів в цінні папери.

Показники якості кредитного портфеля показуються, що з точки наповненості кредитного портфеля безнадійними кредитами якості портфеля покращилася. Так, у 2015 році якості кредитного портфеля, виходячи з обсягу безнадійних кредитів становила 10,7%, а в той час, як до 2017 року показник збільшився до 26,09%. Якості кредитного портфеля з точки обсягів прострочених кредитів погіршилася з 2,29% у 2013 році до 9,44% у 2017 році.

Процентна маржа у 2017 році становила 9,87%, що на 7,74% більше, ніж у 2013 році. Дохідність власного капіталу та кредитного портфеля була відсутня до 2017 року, у 2015 та 2016 рр. АТ «АЛЬФА-БАНК» констатував збитки.

Показники міри захисту банку від сукупного кредитного ризику та показники достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами засвідчуються, що банк сформованих резерви в достатній кількості на випадок можливих збитків.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ДІАГНОСТИКИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ «АЛЬФА-БАНК»

3.1 Удосконалення інформаційного забезпечення діагностики кредитного портфеля банку

Інформаційне забезпечення аналізу діяльності комерційного банку поєднує в собі правову інформацію, директиви НБУ, Міністерства фінансів та інших міністерств, нормативно – довідкову інформацію, обліково – економічну інформацію, бізнес-планування процесі продукту банку інформації про проекти банку та прогнозування коливань на валютному ринку, маркетингові дослідження ринку, внутрішній аудит та багато інших джерел інформації, які найбільш повно розкривають багатогранність діяльності банківської установи.

До інформаційного забезпечення аналізу кредитного портфеля входить:

- правова інформація, що міститься у законах України, які регулюють економічну діяльність банків (Закон України «Про банки та банківську діяльність», закон «Про оподаткування прибутку підприємств» тощо);
- директивна інформація, що міститься у постановах Кабінету Міністрів України, Національного банку України, наказах Міністерства фінансів та інших міністерств і відомств, нормативно-довідкова інформація, що міститься у збірниках галузевих, відомчих, міжгалузевих нормативів, каталогах, проспектах тощо;
- інформація бізнес-планів та прогнозів;
- обліково-економічна інформація, яка є основним видом фактографічної інформації [38].

На даний момент перед банком постало питання автоматизації бізнес процесів пов'язаних з кредитним портфелем, а скільки саме кредитування фізичних осіб та корпоративних клієнтів, на даний вид припадає найбільша

частка в відсотковому співвідношенні в кредитному портфелі банку.

Ринок інформаційних технологій має безліч пропозицій щодо розв'язання даного питання розглянемо більш детально деякі з них, а саме пакети програм як 1 С, CRM –система, одна з її підсистем OneBox , Бистрікс 24.

Розглянемо більш детально систему з пакетами «1 С підприємство» - включає в себе платформу і прикладні рішення, розроблені на її основі, для автоматизації діяльності організацій і приватних осіб. Сама платформа не є програмним продуктом для використання кінцевими користувачами, які зазвичай працюють з одним з багатьох прикладних рішень (конфігурацій), розроблених на даній платформі. Такий підхід дозволяє автоматизувати різні види діяльності, використовуючи єдину технологічну платформу.

Зокрема, до структури програм які входять в пакети 1 С є такі як:

«1С:Підприємство 8. CRM КОРП для України", редакція 2.0 - аналітична CRM-система для компаній великого бізнесу з можливістю управління бізнес-процесами підприємства (BPM), інтеграції з телефонією (СТІ), Інтернет (web-інтерфейс, електронна пошта, ГІС) та ІТ-інфраструктурою компанії (офісні програми і системи автоматизації)»

1С управління цілями та КРІ управління результативністю організації з використанням ключових показників діяльності (КРІ) та збалансованої системи показників (BSC). Така система дозволяє вибрати оптимальний набір показників для оцінки ефективності роботи організації з урахуванням поставлених цілей.

Дані пакети дають змогу не тільки оцінити обсяг виконаної роботи, а й якість даної роботи за допомогою «1С управління цілями та КРІ», що в подальшому є вирішальним в процесі заповнення анкети та подачі її на верифікацію, оцінивши ризик ми приймаємо рішення чи отримає кредит клієнт чи ні.

Також для оптимізації процесів використовують CRM-систему яка має декілька пакетів для вирішення проблем з кредитуванням фізичних та юридичних осіб, саме система «клієнтський огляд 360» та система OneBox

Клієнтський огляд 360 - це ваш інструмент для отримання повної

інформації про клієнта - не тільки особисті дані, а й вся інформація і події.

Коли відкривається клієнтська картка CRM, система автоматично «затягує» активні продукти і всю попередню історію відносин: історію замовлень, транзакцій, дзвінків (додатків, інцидентів). Вся інформація, необхідна для прийняття рішення, доступна в картці клієнта, що усуває необхідність пошуку по численних джерел.

Однією з підсистем CRM з повною автоматизацією процесів є One Box система:

- фіксує дзвінки, листи, співробітників і постачальників, платежі клієнтів, вхідні та вихідні замовлення, веде базу контактів, склад і фінанси,
- формує список рекомендованих дій: кому дзвонити, кому писати, що говорити, розпізнає базові емоції співрозмовника в телефонних дзвінках, поштою і листуванні,
- переводить переговори по телефону в текстову переписку,
- контролює показники роботи співробітників, дає автоматичні підказки з бази знань, сама розподіляє завдання з урахуванням ефективності кожного співробітника, обчислює ледачих працівників, видає попередження і може навіть звільнити їх, виводить особисті KPI на стенди,
- наводить порядок в документообігу (вбудована система роботи з контрактами Contract Lifecycle Management + QR коди на документах + автоматичне розпізнавання скан-копій),
- відстежує по GPS вантажі, посилки і навіть співробітників, якщо треба,
- пов'язує всі зустрічі, завдання, todo-листи в один GTD Calendar,
- шукає все і всюди, аж до переговорів в чаті,
- прогнозує і робить передбачення,
- автоматично обробляє прайс-листи.

Отже, вибір системи автоматизації залежить від завдань які постають перед банком, аби забезпечити менший відсоток дефолту по кредитах виданим фізичним та юридичним особам, було б доречно використати CRM систему клієнтський огляд 360, яка дає можливість отримати повні дані про клієнта

фізичну особу, щодо звернень в інші фінансові установи такі як компанії з мікрокредитування, ломбарди, банки, її доходи за останні декілька років та історію дзвінків та інцидентів.

Дана система дасть можливість більш ретельно проводити відбір клієнтів для кредитування їх. Що в майбутньому забезпечить позитивну динаміку погашення кредитів.

Проаналізувавши дані банківської діяльності АТ«АЛЬФА-БАНК» пропонуємо наступні шляхи інноваційного розвитку банку:

1. Розширення операцій через інтернет-банкінг та мобільні додатки.

Додати так звані розважальні транзакції які ж популярним трендом серед світових банків, що роблять використання оплати через мобільний додаток більш « неформальним та веселим» також інтеграції банківських програм з Facebook, Instagram та іншими (наприклад, аплікація Moven при перевищенні банківських лімітів розбиває скло екрану телефону власника).

2. Соціальна активність перейти від агресивного нав'язування продуктів кредитів та депозитів до більш лаконічної реклами в фейсбук, наприклад висвітлення командних подій таких як івенти, тематичні вечори, спонсорство проектів телешоу, програм, тематичних шкіл в університетах країни (наприклад спонсором «Школи менеджерів» в НаУКМА, є Світовий банк), можливості проходження онлайн-практики студентів (наприклад онлайн-університет Приват банку).

3. Інтеграція банківських операцій у нові сфери життя клієнтів (наприклад переказ батьками кишенькових грошей на електронний гаманець своїх дітей, який має вигляд іграшки).

Наприклад в країнах Європи існує програма для школярів, за допомогою якої останні можуть розраховуватися за їжу в шкільних їдальнях використовуючи мобільний телефон, а батьки контролюють суму і напрям використання коштів дитини.

4. Автоматизація процесів пов'язаних з вирішенням питань клієнтів, щодо оплати комунальних послуг та телекомунікацій і мобільного зв'язку, оплати кредитів через банкомати та термінали партнерів банку.

Створення альтернативних каналів комунікацій для клієнта наприклад розширення функцій вже існуючого чат-боту Алли, по перше- перевагою даного методу є виключення емоцій спілкування з клієнтом, аби уникнути непорозумінь та конфліктних ситуацій, по-друге це зменшить навантаження на існуючий персонал банку, а також затрати на пошук нового спеціаліста та його навчання.

Незважаючи на складну та не завжди прогнозовану ситуацію саме банківські інновації мають бути такими інструментом, що забезпечить подальший розвиток українського банківського сектору. Адже конкуренція на ринку банківських послуг висока, то вчасне впровадження інноваційних рішень стає важливим елементом конкурентної боротьби.

Останні світові тенденції банківських інновацій характеризуються цікавими технічними новинками і прагненням сформувати тісні та довготривалі відносини з клієнтами.

Варто відмітити, що українські банки також слідують цим тенденціям, і деякі світові банківські інновації вже успішно використовуються на українському ринку. Тому важливими є подальші дослідження у цьому напрямі, адже впровадження банківських інновацій дуже динамічний процес.

Але не всі інноваційні рішення набувають масового характеру, а успішні банківські інноваційні рішення в одних країнах, можуть пройти непоміченими в інших. Отже, важливим є подальший розвиток банківських інновацій в Україні.

3.2 Комплексна модель діагностики кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК»

Проаналізувавши кредитний портфель за 2012 – 2018рр. можемо дійти висновку, що банк сформував достатній резервний фонд аби забезпечити покриття майбутніх кредитних ризиків. Відбулося скорочення безнадійних кредитів на суму 5 200 066тис грн або на 70, 68%, зокрема, це сталося у зв'язку

зі списанням частини заборгованості за рахунок сформованих резервів у 2017 році, а також у попередніх роках. Адже банк для реструктуризації своєї заборгованості пропонує реструктуризацію заборгованості.

Висока частка безнадійної заборгованості свідчить про неефективне управління кредитним портфелем банку. Однак з метою зниження частки безнадійних кредитів АТ «АЛЬФА-БАНК» пропонує своїм клієнтам реструктуризацію заборгованості. Станом на 31 грудня 2017 року обсяг реструктуризованих кредитів становив 11 807 900 тис грн (без врахування резервів), а станом на 31 грудня 2016 року обсяг реструктуризованих кредитів становив 16 171 843 тис грн (без врахування резервів).

Висока частка безнадійної заборгованості зумовлена тим, що в кредитному портфелі АТ «АЛЬФА-БАНК» обліковуються кредити надані фізичним та юридичним особам, які знаходяться на непідконтрольних територіях України.

Станом на 31 грудня 2017 року в кредитному портфелі АТ «АЛЬФА-БАНК» обліковуються кредити, надані юридичним та фізичним особам в АР Крим та у Донецькій та Луганській областях на загальну суму 3 389 424 тис. грн, а фізичним особам, що знаходяться на цих територіях – 475 166 тис. грн.

Обсяг прострочених кредитів у 2017 році відносно 2015 року збільшився на 3 248 107 тис. грн або на 112,8%. Так, частка прострочених кредитів у 2013 році становила 2,92%, а у 2017 році виросла до 9,44%. У даній ситуації банку необхідно більш ефективно управляти кредитним портфелем, однак зростання частки прострочених кредитів не є свідченням того, що ці кредити стануть безнадійними, банку необхідно просто попрацювати зі своїми позичальниками для їх погашення або запропонувати клієнтами реструктуризацію.

Але аби уникнути ситуації яка склалась з юридичними та фізичними особами в Донецькій та Луганській області банку потрібно більш детально проаналізувати сфери діяльності, в які він фінансує, щоб більш точно розподілити в залежності від росту економічних показників сфери, свої інвестиції та зважити всі ризики інвестування.

Тому, і було обрано комплексна оцінку кредитного ризику методом Лапласа (КОМЛ) у рамках байєсівської теорії. Адже дана теорія дозволяє проаналізувати кредитний ризик за економічними видами діяльності та змодельовати ризик фінансування та знайти найбільш прибутковий варіант для вкладення коштів.

Для дослідження нашої моделі введемо таку змінну, як індикатор дефолту Y_1 . Нехай $Y_1=1$ у випадку, якщо клієнт (позичальник) i оголосив дефолт, $Y_1=0$ та у іншому випадку. Тобто $Y_1 = B_i(p_1), i = \overline{1, \dots, N}$.

Тоді лінійний прогноз матиме вигляд:

$$\eta_i = \beta_0 + \sum \beta_j x_{0j} + \varepsilon_i \quad (3.1)$$

β_0 – коефіцієнт, що характеризує значення η_i за умови рівності нулю значень регресорів x_{0j} ; β_1

x_0 – пояснювальна змінна, характеристика позичальника в разі оголошення дефолту;

E_i – випадкова величина, що характеризує відхилення реального значення результативної за рівнянням регресії;

x_i – пояснювальна змінна, характеристика позичальника;

Цей прогноз пов'язаний з ймовірністю дефолту через логіт-функцію таким чином:

$$\text{logit}(p_i) = \log \left\{ \frac{p_i}{1 - p_i} \right\} = \eta_i \quad (3.2)$$

де - змінна $P_1 = P(\text{Bad} = 1)$ як ймовірність того, що величина Bad набуває значення одиниці Y такому разі модель (3.2) може бути записана у такому вигляді:

$$P_1 = P(\text{Bad} = 1) = X\beta' \quad (3.3)$$

У нашому випадку розглядається індикатор дефолту, який може набувати значення 1 (у випадку дефолту) та 0 (у іншому випадку). Незалежні змінні моделі наведені в таблиці 3.1. Для аналізу були вибрані такі категорії як: фінансові послуги, будівництво та нерухомість, електроенергетика, нафтогазова промисловість, роздрібна торгівля продуктами харчування, чорна металургія,

хімія, нафтохімія, сільське господарство, ЗМІ, машинобудування, залізничний транспорт, вугільна промисловість.

Таблиця 3.1

Незалежні змінні моделі Лапласа*

Скорочена назва	Повна назва	Значення	Категорія
X1	Операційний прибуток	[0, 10]	Дохід
X2	Операційні збитки	[0, 10]	Дохід
X3	Запаси	[0, 10]	Дохід
X4	Величина доходу	[0, 10]	Дохід
X5	Відсоток капіталу	[0, 10]	Споживання
X6	Платіжні кошти	[0, 10]	Споживання
X7	Ступінь ліквідності	[0, 10]	Споживання
X8	Можливість овердрафту	[0, 10]	Споживання
X9	Історія компанії та її репутації	[0, 10]	Поведінка
X10	Надійність платежів та ключових показників	[0, 10]	Поведінка
X11	Точність бухгалтерських звітів	[0, 10]	Поведінка
X12	Вчасність розрахунків	[0, 10]	Поведінка
X13	рік	[0, 10]	Вік

**Примітки: складено автором*

Критерієм відбору були такі інвестиції в сферу більше 200 000 грн , аби подивитись як за період з 2012 по 2018 рік змінилась динаміка фінансування в обрані сфери. Дані за 2018 рік не були включені в звіт так як на період аналізу була відсутня річна звітність, а звітність за певний період не дає можливості повноцінно провести аналіз .

В таблиці 3.2 наведені дані структури кредитного портфелю АТ «Альфа Банк» за видами економічної діяльності [29],[30],[31],[32],[62].

Таблиця 3.2

Структура кредитного портфелю АТ «Альфа-Банк» за видами економічної діяльності *

Вид економічної діяльності	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Фінансові послуги	3 224 147	3 641 968	4 529 195	5957400	1514173	400913	561 563
Будівництво та нерухомість	2 464 679	1 942 165	3 524 110	5305849	5213882	1700622	2 049 038
Електроенергетика	517 296	1 788 791	1 936 571	3326211	4824605	4 429 916	4 441 517
Нафтогазова промисловість	501 615	1 478 352	893 462	3092392	458514	691824	1 084 271
Роздрібна торгівля продуктами харчування	1 094 527	1 107 410	1 868 325	2592489	2479024	2479024	2 367 420
Чорна металургія	1 078 517	1 048 475	1 548 419	2442470	2843559	3385716	2056834
Хімія, нафтохімія	126 912	1 045 692	1 363 307	2249557	1 790 318	1840729	1 913 640
Сільське господарство	400 362	878 181	2 160 615	1609950	3049998	3059203	5 245 192
Машинобудування	387 470	565 112	1 051 734	1174717	3060231	3543751	3 065 063
Засоби масової інформації, поліграфія, розваги	267 377	500 795	59 693	665845	49788	9150	20269
Фізичні особи	1 098 936	8 738 604	6 867 135	6 944 022	7 295 301	10 826 939	7 295 301
Залізничний транспорт	7 342 785	461 784	415 350	581230	226358	657607	556 785
Вугільна промисловість	415 350	415 350	371 324	101879	0	0	0
Загальна сума за рік	18 919 973	20 904 443	28 159 270	36 044 011	32805751	28595478	21642126

*Примітки: складено автором на основі [29],[30],[31],[32],[62].

У таблиці 3.2 наведені коефіцієнти регресії з невизначеними апріорними значеннями, отримані за допомогою методу КОМЛ. Значення математичного сподівання 0, дисперсії – 1000.

Таблиця 3.3

Значення середнього, стандартного відхилення, нижньої (2,5%) та верхньої (97,5%) межі для моделі КОМЛ*

Змінна	Математичне сподівання	середнє значення	нижня межа	верхня межа
X1	2005965,52	149432,47	19 321 699	198171,27
X2	2237639,35	110215,34	24 132 538	247513,21
X3	1295828,08	121704,39	22 563 464	231420,15
X4	823625,96	65569,73	9 672 335	99203,44
X5	1406639,95	46828,73	16 714 634	171432,15
X6	1448102,69	63660,66	16 894 118	173273,00
X7	1033922,01	50840,26	13 201 739	135402,45
X8	1563479,03	119387,48	17 289 060	177323,69
X9	1643209,83	116371,13	23 008 004	235979,53
X10	1287575,44	95348,95	16 908 683	173422,39
X11	159201,54	18869,72	1 502 661	15411,91
X12	530008,04	33550,12	5 252 060	53867,28
X13	6269130,66	194041,47	75 439 293	773736,34
X14	10406081,34	929442,71	92 743 637	1620613,70

**Примітки: складено автором*

Проаналізувавши кредитний портфель банку за економічним видами діяльності, з 2012 року по 2018 рік маємо зниження показників в інвестиціях в такі галузі як : ЗМІ на 247 108 грн в відсотках 12,19%, залізничний транспорт скоротився в фінансуванні на 532 989 грн , в відсотках фінансування станом на 2017 рік в порівнянні з 2012 роком становить 94,18%.

Галузь вугільної промисловості припинено фінансування в 2016 році , порівняння в період 2012 по 2015 рік скорочення фінансування на 314 057 грн на 80%, з подальшим припиненням, однією з причин різкого припинення

фінансування є те, що більшість підприємств з видобування вугілля знаходяться в зоні АТО, на не підконтрольній території України.

Фінансування галузі будівництво та нерухомості скоротилось на 415 641 грн, а в відсотках 20,28 % , а фінансових послуг скоротилось на 2 662 584 грн в порівняння з 2012 роком. Кредитування фізичних осіб зменшилось за період 2012 по 2018 на суму 47 484 або 6,5%

Враховуючи , що за 2014 та 2016 рік банк констатував збитки , потрібно було створення резервного фонду для покриття непередбачуваних збитків в майбутньому, також враховуючи нестабільну економічну ситуацію, з цим пов'язано скорочення інвестиції даних галузях.

За період з 2012 по 2018 рік збільшилось фінансування в таких галузях як роздрібна торгівля на 53,77%, або на 1 272 893 грн, враховуючи швидкі темпи розвитку мереж роздрібної торгівлі з іноземними інвестиціями, дана галузь є привабливою для фінансування. Кредитування фізичних осіб збільшилось за період 2012 по 2018 на суму 6 809 251 або 48,11%

Проаналізувавши фінансування галузей можемо спостерігати швидкий зріст фінансування в галузях нафтовидобутку та переробки на 582 656 грн або 53,47 %, чорної металургії на 978 317 грн або на 47,56 % ,хімічної промисловості на 1 786 728 грн або на 93,37 %, електроенергетика на 3 924 221 або на 88,35 %.

Проаналізувавши фінансування за економічними галузям можемо зробити висновок, що скоротивши інвестування в галузях вугільно переробних та вугільно видобувних так і в транспортній галузі, банк активно поновив фінансування в галузях роздрібної торгівлі, хімічної промисловості та нафтовидобутку, але варто зазначити, що банку потрібно збільшити фінансування в аграрному секторі, який за останній рік зріст на 6 %, так і на галузі перевезення та логістики з мультимодальними маршрутами.

3.3 Заходи щодо підвищення якості кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК»

Елементами кредитної політики банку є розробка певних стандартів, за допомогою яких визначають якість всіх кредитів, а також здійснюється оцінка проблемних і сумнівних кредитів та приймаються управлінські рішення.

Якість кредитного портфелю банку відображає відповідність структури кредитних операцій базовим принципам організації кредитування з огляду на забезпечення повернення, строковості та платності наданих кредитів.

Аналіз якісної оцінки кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за період 2014 – 2018рр. показує, що відбулося погіршення якості кредитного портфеля. Обсяги кредитного портфеля за період 31.12.2014 – 31.12.2017рр збільшилися на 11 606 857 тис грн або на 32,16%, коефіцієнт дохідності знизився на 3,82 або на 25,13%. Проте при управлінні кредитним портфелем є перепона для успішної діяльності банку, а саме те, що обсяг проблемних кредитів збільшився на 3 278 119 тис. грн або на 44,13%.

Відбулося збільшення коефіцієнта покриття резервами кредитного портфеля, що свідчить про підвищення ризиковості кредитних операцій банку протягом 2014-2018рр., а також проведенням банку більш агресивної політики кредитування, ніж у попередні роки.

Отже, на основі проведеного аналізу якості оцінки кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» потрібно запровадити наступні заходи :

1. Систематичне проведення оцінки ризику банківського продукту.
2. Здійснення оцінки та моніторингу індивідуального кредитного ризику. Метою якого є:
 - недопущення збитків банку через неплатоспроможність позичальників;
 - кількісний та якісний аналіз фінансового стану позичальників фізичних осіб, юридичних осіб, банків-контрагентів (із застосуванням скорингових систем оцінки);
 - аналіз ефективності та перспектив реалізації кредитного проекту (торгове фінансування, фінансування інвестиційних проектів);

- аналіз ефективності та перспектив реалізації кредитного проекту (торгове фінансування, фінансування інвестиційних проектів);

- оцінки рівня забезпечення [30].

3. Проведення оцінки та моніторингу ризиків забезпечення.

4. Проведення оцінки та моніторинг портфельного кредитного ризику.

З метою оцінки та моніторингу портфельного кредитного ризику банку доцільно щомісячно здійснювати: аналіз концентрації кредитної діяльності банку по об'єктам вкладень.

На основі здійсненого моніторингу слід розробляти заходи щодо забезпечення диверсифікації ризиків кредитного портфелю, які подаються на розгляд кредитно-інвестиційного комітету банку.

Аналіз дав змогу визначити галузеву диверсифікацію АТ «Альфа-Банк». Найбільший обсяг кредитування банку припадає на такі види економічної діяльності, як кредитування фізичних осіб (20,%), будівництво та нерухомість (14,9%), електроенергетика (13,8%).

Таким чином аби уникнути ризиків пов'язаних з погашенням заборгованості банку потрібно вибирати позичальників, котрі працюють у галузях з протилежними фазами коливань ділового циклу.

Якщо одна галузь перебуває на стадії економічного росту, то інша переживає стадію спаду, а з часом їх позиції змінюються на протилежні. Тоді зниження доходів від однієї групи клієнтів компенсується підвищенням доходів від іншої групи, що допомагає стабілізувати доходи банку і суттєво знизити ризик.

Враховуючі аналітичні дані світового банку за період 2015 по 2017 рік [31] однією з найпривабливіших галузей є сільське господарство, а саме підприємства, що спеціалізуються на виробництві зернових культур таких як пшениця, ячмінь, жито, овес, рис, кукурудза, сорго, просо для імпорту та експорту, на даний час тільки 8,7% капіталу банку припадає на сільське господарство.

Іншими варіантами галузей для диверсифікації ризиків кредитного портфелю є торгівля та транспорт які також даними світового банку є прибутковими галузь торгівля зросла до 4,% галузь транспорту до 3% так, як останнім часом досить агресивно розвивається галузь торгівлі багато торгових мереж таких як Novus, Billa, АТБ, Сільпо, Eva, Ашан, мають власне виробництво хлібобулочних виробів, кондитерських, ковбасних виробів, власні марки з консервованих продуктів, засобів догляду за шкірою, волоссям, парфумів, та багато іншого. Досить активно дані мережі розвивають доставку продуктів до споживача додому. Тому враховуючи активний розвиток мереж, як в великих містах таких як Дніпро, Київ, Одеса, Херсон, Миколаїв, Лівів, Полтава, Харків, необхідно збільшити фінансування корпоративних клієнтів для того аби забезпечити більш збалансований розподіл коштів в кредитному портфелі банку.

Ще одним шляхом підвищення якості кредитного портфелю є сек'юритизації кредитів як спосіб трансформування боргових зобов'язань банку у ліквідні інструменти ринку капіталів у формі цінних паперів.

Аби провести сек'юритизацію банк має створити значні якісні активи, ідентичні за характером, строками і дохідністю на кшталт, як іпотечні кредити, автокредити або мікрокредити, що об'єднуються у пул, під який банк здійснює емісію цінних паперів, подібних до звичайних облігацій, що гарантують виплату відсотків з певною періодичністю.

За допомогою сек'юритизації у банку є можливість поліпшити ліквідність, підвищити якість кредитного портфеля, знижують кредитний і відсотковий ризики, пов'язані з цими активами, а водночас продовжують обслуговувати сек'юритизовані позики, інкасувати відсотки і платежі за основним боргом, одержуючи відсоткові доходи.

Вітчизняні банки не мають можливості використовувати сек'юритизацію кредитів у зв'язку з певними проблемами, що зумовлені:

- недосконалістю нормативно-законодавчої бази, деякі аспекти сек'юритизації взагалі не регулюються законодавчими актами;

- недостатньою кількістю інвесторів, готових розміщувати кошти в цінні папери, емітовані під пул дохідних активів;
- незначною кількістю банків, здатних сформувати значний портфель якісних, а саме однорідних кредитів; Ще одним інструментом зменшення ризику є страхування кредитів, даний метод використовується банком але потребує удосконалення.

Страхування має два види: перший це коли банк страхує весь пул позичальників, який займає частку або весь кредитний портфель, другий вид страхування, коли банк страхує кожен кредит позичальника окремо, визначаючи при цьому визначаючи найбільш ризикову групу позичальників.

Кредитні ризики несуть в собі найбільшу небезпеку для банку в контексті забезпечення та збереження їх фінансової стійкості, тому впровадження нових, більш ефективних методів оцінки, управління, а відтак, попередження кредитних ризиків має стати пріоритетним напрямком розвитку банківської системи у майбутньому.

Ще одним з видів запобігання пониженню якості є фінансовий моніторинг кредитного ризику повинен включати в себе:

- організаційне та інформаційне забезпечення кредитного процесу;
- постійний контроль за фінансовим станом боржника і перспективами розвитку його бізнесу;
- оцінку якості обслуговування боргу боржником;
- постійний контроль за станом і ліквідністю застави;
- дотримання умов кредитних договорів;
- диверсифікацію кредитного портфеля;
- кредитне ціноутворення з урахуванням якості кредиту;
- авторизацію кредиту
- розподіл повноважень при прийнятті рішення про видачу кредиту;
- реструктуризацію проблемних кредитів;
- стримування кредитних операцій із невиправдано високим ризиком, які потенційно можуть загрожувати фінансовій стійкості та надійності банку.

З метою зниження кредитного ризику АТ «Альфа-Банк» необхідно дотримуватися нових вимог Базель III, які на даний момент носять рекомендаційний характер. Нові вимоги Базель III стосуються торгівлі деривативами, що проводить без участі біржі. При розрахунку переоцінки таких інструментів необхідно буде включати так звану корекцію CVA (Credit valuation adjustment). В рамках даної корекції буде розраховуватися ризик контрагента для торгових деривативів, що зробить їх застосування більш дорогим. Суть CVA можна описати як різницю між вартістю угоди з безризиковим контрагентом (наприклад, державою) і угоди з контрагентом, схильним до ризику.

Заходи антикризового управління депозитними продуктами АТ «Альфа-банк»:

- розробка програм лояльності та бонусних програм, які б задовольняли потреби різних груп населення та корпоративних клієнтів;
- відкриття валютного депозиту шляхом зарахування гривні за офіційним курсом НБУ;
- проведення агресивних рекламних компаній, спрямованих як на потенційних вкладників;
- проведення акцій для постійних клієнтів, з метою забезпечення лояльного ставлення з боку клієнта до банку;
- утримання існуючих клієнтів шляхом підвищення відсоткової ставки по депозитам після їх автоматичної пролонгації;
- впровадження універсальних депозитних програм, що передбачають можливість зняття коштів, поповнення депозиту, нарахування відсотків здійснюється на суму залишку на рахунок;
- мультивалютні вклади, з відкриттям одразу трьох рахунків – у доларах, євро та гривні;
- упровадження програми виплати депозитів фізичним особам, пріоритетними серед яких є пенсії, соціальні виплати, бюджетні платежі, заробітна плата;

- залучення довгострокових депозитів на умовах гарантування стабільного доходу та надійності навіть при негативних тенденціях ринку;
- залучення коштів на короткі (3 – 6 міс.) та дуже короткі строки (7 – 14 днів) під високі відсотки.

На жаль, що антикризове управління на сучасному етапі відзначається певною безсистемністю та непродуманістю заходів. Більшість банківських установ є невідповідними до кризової ситуації через відсутність системи моніторингу та реалізації превентивних заходів.

Антикризові дії в банку мають переважно короткостроковий ефект, а саме, чисельність скорочення персоналу під час кризи спричиняє нестачу кваліфікованих кадрів у банківських установах у майбутньому.

Важливим негативним фактором є неузгодженість антикризового регулювання банку. Виходом із ситуації, що склалася, має стати розробка та впровадження в банках системи антикризового управління, що спрямована на попередження, недопущення кризових ситуацій та мінімізація негативних наслідків у разі її виникнення. Для подолання фінансової кризи найбільш актуальними напрямками антикризового менеджменту в банку є: залучення коштів з метою рефінансування та рекапіталізації, реструктуризація зовнішньої заборгованості та проблемних кредитів в активах банків, упровадження депозитних програм із метою залучення нових клієнтів та утримання існуючих.

Саме ці напрями першочерговими з боку звернення уваги та вжиття заходів на етапі появи сигналів кризових явищ, оскільки саме вони є основою антикризової банківської діяльності та у разі дисфункції найбільш негативно впливають на неї.

ВИСНОВКИ

В першому розділі випускної кваліфікаційної роботи розкривається сутність поняття кредитного портфелю та проводиться аналіз трактувань науковців поняття «кредитного портфелю», що дає змогу визначити узагальнююче поняття з точки зору діагностики: кредитний портфель – це залишки кредитів, що структуровані за цільовими ознаками, станом на окрему дату, що відображають результат діяльності банку з урахуванням реалізації стратегії і тактики кредитної політики даного банку.

На даний час виділяють три напрямки діагностики кредитного портфеля банку: структурно-динамічний аналіз, оцінка якості та ліквідності. Дані дослідження здійснюються за допомогою різних методик, серед них варто виокремити методику горизонтального, вертикального, коефіцієнтного, факторного, порівняльного, кореляційно-регресійного аналізів. При проведенні діагностики кредитного портфеля банку потрібно приділити більше уваги оцінці та якості, то в межах даного напрямку діагностики можуть застосовуватись особливі підходи та методи.

Одним із актуальних питань є удосконалення діагностики кредитного портфеля банку, яке можна вирішити за допомогою використання засобів моделювання. Основні показники, які можуть бути розраховані на основі моделювання – показники втрат за кредитами та обсяг відповідних їм резервів, що характеризують такий аспект кредитного портфеля, як якість.

Моделювання втрат за кредитами можна проводити на основі таких моделей: модель частоти переходу, матриця міграцій, проста або вінтажна модель покриття, модель PD/LGD, модель «збиткових» рахунків, модель ранніх збитків, модель реструктуризованих позик. Головним критерієм вибору моделі є те, на індивідуальній чи груповій основі розраховуються втрати та резерви.

Говорячи про забезпечення якості кредитного портфеля банку необхідно проводити обережнішу кредитну політику, структурувати свій кредитний

портфель за певними класифікаційними групами, формувати резерви, проводити моніторинг своєчасного виявлення негараздів та запобігання можливих втрат.

В другому розділі проводиться аналіз кредитного портфелю АТ «Альфа – Банк», було виявлено низьку ефективність управлінських дій, що направлені на здійснення успішної кредитної діяльності комерційним банком. В результаті проведеного аналізу кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» визначено, що діяльність банку спрямована на нарощення кредитного портфеля, однак при цьому швидкими темпами збільшується частка непрацюючих кредитів.

Протягом досліджуваного періоду відбулося погіршення структури кредитного портфеля АТ «АЛЬФА-БАНК», також було встановлено підвищення питомої ваги прострочених та безнадійних кредитів. Зазначені тенденції є негативними адже свідчать про підвищення ризиків кредитної діяльності банку. Однак, не зважаючи на деякі негативні зрушення, показники, що вказують на прийнятність ризику проведення кредитних операцій комерційним банком, знаходилися у межах встановлених нормативів, окрім нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, проте Н7 протягом аналізованого періоду знижується і все більше наближається до оптимального значення.

Обсяг кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» відносно активів збільшується, але реальна його величина скорочується, що пов'язано зі зниженням якості кредитного портфеля та стрімким падінням курсу національної валюти. Це в свою чергу призводить до зниження дохідності кредитних операцій банків та зростання рівня кредитного ризику, оскільки значна частка активів акумулюється у вигляді резервів на покриття збитків.

Однак зважаючи на те, що діяльність АТ «АЛЬФА-БАНК» вперше у 2017 році стала прибутковою, це свідчить про підвищення ефективності управління кредитним портфелем. Оскільки кредитні операції є головних джерелом дохідності банку.

Головним завданням банку в нинішніх умовах має бути комплексна оцінка кредитоспроможності майбутніх позичальників та постійний моніторинг вже

існуючих проблемних кредитів відповідно до Постанови Національного банку України №351. Негативно класифіковані кредити банк немає оцінювати остаточними збитками банку, бо вони можуть бути покриті забезпеченням. Виконання цих заходів банком дасть змогу АТ «Альфа-Банк» підвищити їх рівень прибутковості та надійності.

Аналіз якісної оцінки кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» за період 2014 – 2018рр. показує, що відбулося погіршення якості кредитного портфеля. Обсяги кредитного портфеля за період 31.12.2014 – 31.12.2017рр збільшилися на 11 606 857 тис грн або на 32,16%, коефіцієнт дохідності знизився на 3,82 або на 25,13%. Проте при управлінні кредитним портфелем є перепона для успішної діяльності банку, а саме те, що обсяг проблемних кредитів збільшився на 3 278 119 тис. грн або на 44,13%. Окрім цього відбулося збільшення коефіцієнта покриття резервами кредитного портфеля, що свідчить про підвищення ризиковості кредитних операцій банку протягом 2014-2018рр., а також проведенням банку більш агресивної політики кредитування, ніж у попередні роки.

Позитивним у діяльності банку є зростання коефіцієнта покриття кредитного портфеля власним капіталом, оскільки це свідчить про збільшення рівня його захищеності. Збільшення темпів зростання коефіцієнта проблемних кредитів свідчить про збільшення рівня кредитного ризику, а відповідно й погіршення ефективності управління кредитним портфелем АТ «Альфа-Банк».

В третьому розділі випускної кваліфікаційної роботи було визначено напрямки удосконалення інформаційного забезпечення, а саме для АТ «Альфа-Банк» за пропоновано такі вектори розвитку інформаційного забезпечення :

1. Розширення операцій через інтернет банкінг та мобільні додатки.
2. Соціальна активність перейти від агресивного нав'язування продуктів кредитів та депозитів до більш лаконічної реклами в фейсбук, наприклад висвітлення командних подій таких як івенти, тематичні вечори, спонсорство проектів телешоу, програм, тематичних шкіл в університетах країни (наприклад спонсором «Школи менеджерів» в НаУКМА, є Світовий банк), можливості

проходження онлайн-практики студентів (наприклад онлайн-університет Приват банку).

3. Інтеграція банківських операцій у нові сфери життя клієнтів (наприклад переказ батьками кишенькових грошей на електронний гаманець своїх дітей, який має вигляд іграшки).

4. Автоматизація процесів пов'язаних з вирішенням питань клієнтів, щодо оплати комунальних послуг та телекомунікацій і мобільного зв'язку, оплати кредитів через банкомати та термінали партнерів банку.

Незважаючи на складну та не завжди прогнозовану ситуацію саме банківські інновації мають бути таким інструментом, що забезпечить подальший розвиток українського банківського сектору.

Також на основі проведеного аналізу якості оцінки кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк» потрібно запровадити наступні заходи :

1. Систематичне проведення оцінки ризику банківського продукту.
2. Здійснення оцінки та моніторингу індивідуального кредитного ризику.

Метою якого є:

- недопущення збитків банку через неплатоспроможність позичальників;
- кількісний та якісний аналіз фінансового стану позичальників фізичних осіб, юридичних осіб, банків-контрагентів (із застосуванням скорингових систем оцінки);
- аналізу ефективності та перспектив реалізації кредитного проекту (торгове фінансування, фінансування інвестиційних проектів);
- аналізу ефективності та перспектив реалізації кредитного проекту (торгове фінансування, фінансування інвестиційних проектів);
- оцінки рівня забезпечення.

3. Проведення оцінки та моніторингу ризиків забезпечення.

4. Проведення оцінки та моніторинг портфельного кредитного ризику.

Ефективне управління кредитним портфелем банку не можливе без успішного управління депозитним портфелем. У зв'язку з цим були розроблені заходи антикризового управління депозитними продуктами АТ «Альфа-банк»:

- розробка програм лояльності та бонусних програм, які б задовольняли потреби різних груп населення та корпоративних клієнтів;
- відкриття валютного депозиту шляхом зарахування гривні за офіційним курсом НБУ;
- проведення агресивних рекламних компаній, спрямованих як на потенційних вкладників;
- проведення акцій для постійних клієнтів, з метою забезпечення лояльного ставлення з боку клієнта до банку;
- утримання існуючих клієнтів шляхом підвищення відсоткової ставки по депозитам після їх автоматичної пролонгації;
- впровадження універсальних депозитних програм, що передбачають можливість зняття коштів, поповнення депозиту, нарахування відсотків здійснюється на суму залишку на рахунку;
- мультивалютні вклади, з відкриттям одразу трьох рахунків – у доларах, євро та гривні;
- упровадження програми виплати депозитів фізичним особам, пріоритетними серед яких є пенсії, соціальні виплати, бюджетні платежі, заробітна плата;
- залучення довгострокових депозитів на умовах гарантування стабільного доходу та надійності навіть при негативних тенденціях ринку;
- залучення коштів на короткі (3 – 6 міс.) та дуже короткі строки (7 – 14 днів) під високі відсотки.

На жаль, що антикризове управління на сучасному етапі відзначається певною безсистемністю та непродуманістю заходів. Більшість банківських установ є невідповідними до кризової ситуації через відсутність системи моніторингу та реалізації превентивних заходів.

Для подолання фінансової кризи найбільш актуальними напрямками антикризового менеджменту в банку є: залучення коштів з метою рефінансування та рекапіталізації, реструктуризація зовнішньої заборгованості та проблемних кредитів в активах банків, упровадження депозитних програм із метою залучення нових клієнтів та утримання існуючих.

Саме ці напрями є першочерговими з боку звернення уваги та вжиття заходів на етапі появи сигналів кризових явищ, оскільки саме вони є основою антикризової банківської діяльності та у разі дисфункції найбільш негативно впливають на неї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановський О. Сьогодення світового ринку банківських послуг // Вісник НБУ. – 2012. – №4 (квітень). – С. 18 – 23.
2. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем / Ю.Бугель // Галицький економічний вісник. – 2010. – №2(27). – С.157 – 163.
3. Буднік М.М., Кириченко Г.В. Удосконалення системи управління ризиками кредитних операцій комерційного банку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_NND_2013/Economics/3_132247.doc.htm
4. Говоруха С. Підходи до визначення поняття «кредитний портфель» та аналіз його характеристик / С. Говоруха // Вісник Львівського університету. – 2012. – Вип. 39. – С. 125–127.
5. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку в схемах, таблицях та прикладах [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2014. – 259, [5] с. Режим доступу: http://irbis.kneu.edu.ua/cgi-bin/ecgi64/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Z21ID=1087004100433233419&Image_file_name=EDUC_EL%5Cposibnik%5Cprymostka_fin_manadg_bank_14.pdf
6. Банківська система [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана" ; за ред. І. Б. Івасіва. - Електрон. текстові дані. - Київ : КНЕУ, 2014. - 370 с. - Режим доступу: http://irbis.kneu.edu.ua/cgi-bin/ecgi64/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Z21ID=1488024100437293012&Image_file_name=EDUC_EL%5Cposibnik%5Civasiv_bank_sist_15.pdf
7. Кредитний менеджмент : навч. посіб / А. М. Мороз, Р. І. Шевченко, І. В. Дубик. – К. : КНЕУ, 2009. – 399 с.

8. Кредитний менеджмент у банку [Електронний ресурс]: підручник / [С. М. Аржевітін, Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Аржевітіна та к.е.н., доц. Т. П. Остапишин. – Київ : КНЕУ, 2017. 499 с.

9. Е. П. Терновская, Т. В. Гребеник Качество кредитного портфеля российских банков. Особенности оценки и управления. Монография : ООО «Проспект», 2016. – с.143

10. Голуб, В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / В.М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2004. – 19 с.

11. Семенча, І.Є. Управління кредитним портфелем банку у сучасних економічних умовах в Україні: проблеми та шляхи подолання [Електронний ресурс] / І.Є. Семенча, А.А. Ткачова // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2014. – №6. – Режим доступу: <http://economy.nauka.com.ua/?op=1&Z=3117>

12. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / О. Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – с.108 – 125.

13. Д'яконов К.М. Концептуальні засади удосконалення механізму управління кредитним ризиком банку // Финансы, учёт, банки. – 2010. – Вип.1(16). – С. 164 – 171.

14. Косова Т.Д., Поздняков Є.М. Система управління кредитними ризиками банку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://trade.donduet.edu.ua/download/2013/35/Kosova.pdf>.

15. Калініченко Л.Л. Теоретичні аспекти формування кредитного портфеля банків /. Л. Л Калініченко, Т. С. Горбунова// Вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Глобальні та національні проблеми економіки. Гроші, фінанси і кредит – 2015. – Випуск 6. – с. 695-698

16. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко ; ДВНЗ “Укр. акад. банк. справи Нац. банку України”.— Суми, 2010.— 228 с
17. Коваленко В. В. Кредитний менеджмент в системній організації ефективної кредитної діяльності банків / В. В. Коваленко // Економічний форум.— 2014.— № 4.— С. 214—222
18. Кирилова Л. І. Принципи діагностики кредитної діяльності комерційного банку: прикладний аспект / Л. І. Кирилова, В. В. Семенова // Вісник [Київського інституту бізнесу та технологій]. - 2013. - Вип. 3. - С. 28-33. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkib_2013_3_8
19. Колодізев О. М. Оптимізація кредитного портфеля банку за критеріями прибутковості, ризику та ліквідності / О. М. Колодізев, В. С. Буряк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2015. - Вип. 1. - С. 19-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_1_5
20. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. В . Кредитування і контроль:[Електронний ресурс]. Навч. посіб. — К.: Знання, 2008. с. 464— Режим доступу: http://pidruchniki.com/1534122041530/bankivska_sprava/analiz_kreditnogo_portfelya_banku
21. Аналіз банківської діяльності: Підручник / [А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Герасимовича. - К.:КНЕУ, 2010. — 599 с.
22. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
23. Закон України Про заставу від 02.10.1992 № 2654-XII. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2654-12/print1518276612645406>
24. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку в схемах, таблицях та прикладах [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Л. О. Примостка ; М-во освіти

і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Електрон. текстові дані. - Київ : КНЕУ, 2014. - 259, [5] с.

25. Ильчасов, С.М. Качество кредитного портфеля и кредитные риски [Текст] / С. М. Ильчасов, А. А. Гаджиев, Г. И. Магомедов // Банковское дело. – 2012. – № 3. – С.80 – 86

26. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затв. Постановою Правління Національного банку України від 01.03.2016 року № 129. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0129500-16/paran14#n14>

27. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

28. Постанову НБУ від 30.06.2016 № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>

29. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://alfabank.ua/storage/tb-tree.node/2018/04/27/1524815801_finzvitrnit-abpkf-za-2017pdf.pdf

30. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://alfabank.ua/storage/tb-tree.node/2017/08/09/1502262359_go-audit-za-2016-po-msfo-var-3pdf.pdf

31. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://alfabank.ua/storage/tb-tree.node/2016/04/29/1461937808_godovoj-otchet-2015goldpdf.pdf

32. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://alfabank.ua/storage/tb-tree.node/2015/12/15/1450169034_godovoj-otchet-2014pdf.pdf,

33. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://alfabank.ua/storage/tb-tree.node/2015/12/15/1450168287_go-2013pdf.pdf

34. Офіційний сайт АТ «АЛЬФА-БАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://alfabank.ua/investor-relations>
35. Стешенко О.Д., Нікітенко А.П. Управління кредитним ризиком комерційного банку // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 42. – С. 327 – 30.
36. Шульга Л.В., Землячова О.А. Управління кредитним ризиком // Збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 1(8) Частина I. – С. 98 – 104.
37. Шульженко Г.М. Управління кредитним ризиком у контексті забезпечення та збереження фінансової стійкості комерційних банків // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи в Україні. – 2012. – Вип.36. – С. 311 – 318.
38. Credit Risk Modeling: Current Practices and Applications. – Basle Committee on Banking Supervision. – Basel, april 1999. – P.4.
39. Принципи управління кредитними ризиками. – Базельський комітет з банківського нагляду. – Базель, вересень 2000 р. – С.17.
39. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України : Постанова Правління Національного банку України № 361 від 2 серпня 2004 р. – Офіц. вид. – К.: Офіційний вісник України, 2004. – 46 с.
40. Basel II: International convergence of capital measurements and capital standards: A revised framework, comprehensive version. Technical report, Bank for international settlements. – Basel, 2006. – p. 56-58.
41. Beaver, W. H. Financial ratios as predictors of failure / W. H. Beaver // Journal of accounting research. – 2002. – № 4. – P. 111.
42. Лобанов, А. Энциклопедия финансового рискменеджмента / А. Лобанов, А. Чугунов. – М.: 2003. – 786 с.
44. Embrechts, P. Modeling Extreme Events for Insurance and Finance / P. Embrechts, C. Kluppelberg, T. Mikosch. // Applications of Mathematics. Stochastic Modeling and Applied Probability. – Berlin: 1997. – №. 33. – P. 45.

45. Longin, F. From Vaue-at-Risk to Stress Testing: The Extreme Value Approach / F. Longin. // Financial report. – New York: 1997. – № 5. – P. 12.
46. Гумбель, Э. Статистика экстремальных значений / Э. Гумбель. – М.: 1965. – 452 с.
47. Кендалл, М. Теория распределений / М. Кендалл, А. Стьюарт. – М.: 1966. – Том 1. – 566 с.
47. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 2001 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
48. Савлук М.І. Гроші та кредит / [М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазенко ін.]; за наук. ред. М.І. Савлука. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2011. – 589 с.
49. Банківська система / навч. посіб. / (Л.І. Катан, Н.І. Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова); за ред. І.М. Мазур. – Дніпро: Пороги, 2017. – 444 с.
50. Аванесова Н.Е. Кредитна політика банківських установ: стратегічні аспекти та ризики / Н.Е. Аванесова, Ю.М. Вознікова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 956-961.
51. Коваленко В.В. Діагностика кредитного ризику та його вплив на кредитну активність банків України / В. В. Коваленко, О. М. Зверяков, Д. С. Гайдукович // Фінанси України – 2016 р. – № 2 – с. 84-98
52. Коваленко В.В., Чопікова Е.В. Місцедіагностики в системі антикризового управління сучасними банками / Вікторія Коваленко, Єлизавета Чопікова [Електронний ресурс]: Економіка та суспільство. – 2016. – № 5. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua>
53. Колодізев О. М. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України: сучасний стан і перспективи розвитку / О. М. Колодізев, Н. М. Власенко // БізнесІнформ. – 2013. – № 11. – С. 342–347.
54. Масагіліна В.В. Теоретико-методологічні підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку / В. В. Масагіліна, А. А. Деркач // Вісник економіки транспорту і промисловості. Серія: маркетинг та менеджмент. Випуск: № 56. – 2016 р. – с. 145 – 152

55. Петряєва З.Ф. Діагностика ефективності кредитних операцій банків/ З.Ф. Петряєва // Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки. - 2014. - Вип. 117. - С. 14-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kgm_econ_2014_117_6
56. Інноваційний ресурс соціально-економічного прогресу України [Електронний ресурс] : зб. доп. 83-ї наук. конф. студентів КНЕУ 25-27 квіт. 2016 року / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана" ; [відп. за вип. О. А. Петухова]. - Електрон. текстові дані. - Київ : КНЕУ, 2016. - 646 с
57. Руй Ц. Вплив кредитного ризику на ризик ліквідності: приклад українських банків / Ц. Руй, Ч. Мао // Вісник Національного банку України. Випуск № 241ю – 2017р. – с. 22-35
58. Лупій В.А. Кредитні ризики / В.А. Лупій. - К.: Центр навчальної літератури, 2012. — 153 с.
59. Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальникам / В. Кігель // Вісник Національного банку України. – 2010. – №1. – С.15–17
60. Лаврушин О.И. Банковское дело / О.И. Лаврушин. – М.: Банковский и биржевой научно-консультативный центр, 2005. – 365 с.
61. Про затвердження Змін до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України від 20.12.2017 № 134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0134500-17>
62. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» на 30 вересня 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://alfabank.ua/storage/tb-tree/node/2018/10/30/1540890577_finansova-zvitnist-3-kv-2018-rokpdf.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Наукові підходи до трактування поняття «кредитний портфель»*

Автор	Трактування поняття
Примостка Л. О.	Це сукупність усіх кредитів, наданих банком для одержання доходів, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних
Івасів І. С.	Це сукупність наданих кредитів фізичним та юридичним особам, а також міжбанківських кредитів у національній та іноземній валюті (в т.ч. прострочені і пролонговані)
Мороз А. М.	Це сукупність наданих комерційним банком позик, які класифікуються на основі різних критеріїв
Аржевітін С. М.	Це сукупність кредитних операцій банку, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними факторами кредитного ризику або способами захисту від нього
Чуб П. М.	Вміщує агреговану вартість усіх кредитних операцій, у тому числі прострочених, пролонгованих і сумнівних щодо повернення, які обліковуються на балансових і позабалансових рахунках станом на визначену дату.
Терновська О.П., Гребеник Т.В.	Це сукупність взаємопов'язаних елементів, котра повинна бути наділена контрольними характеристиками, необхідними для оперативного управлінського впливу, з врахуванням обмежень по величині ризик-капітал
Лаврушин О.І., Валенцева Н.І.	З теоретичної точки зору – це сукупність різних соціально-економічних відносин між банком та його клієнтами по забезпеченню повернення позикового капіталу. З практичної точки зору кредитний портфель представлений сукупністю різних активів кредитної організації – позик, врахованих векселів, міжбанківських кредитів, депозитів та інших, згрупованих на основі системи критеріїв
Голуб В.М.	Це сукупність відносин між кредитором і позичальниками, які виникають у процесі руху тимчасово вільних грошових коштів
Семенча А.Є., Ткачова А.А.	Це сукупність виданих позичок
Бугель Ю.В.	Це комплексний інструмент управління (активами і пасивами) банку
СінкіДж. Ф.	Це сукупність фінансових активів; банк може бути представлений як сукупність дохідних активів, переважно кредитів, таким чином, дається визначення поняття портфеля як сукупності фінансових активів, у тому числі кредитів
Арбузов С.Г.	Це сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної кредитної політики банку
Пашков А. І.	Це сукупність коштів, які розміщуються у вигляді зобов'язань (міжбанківські кредити, кредити юридичним особам, кредити фізичним особам)
Панова Г. С.	Це величина мобілізованих коштів у вигляді кредитів, виданих торгово-промисловим організаціям, фінансово-кредитним установам, приватним установам за мінусом резерві ліквідності
Челноков В. А.	Відображає вибір напрямків кредитних вкладень в залежності від їх прибутковості та ступеня ризику

*Примітка: складено автором на основі [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8].

Склад кредитного портфеля українського банку*

№ з/п	Назва показника	Кількість кредитних договорів на звітну дату
1	2	3
1	Операції на міжбанківському ринку (кредити, фінансовий лізинг, депозити, виконані гарантії)	
2	Кредити, що надані органам державної влади	
3	Кредити, що надані суб'єктам господарювання за видами їх економічної діяльності	
	з них	
3.1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	
3.2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	
3.3	Переробна промисловість — усього	
3.4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	
3.5	Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	
3.6	Будівництво	
3.7	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	
3.8	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	
3.9	Інформація та телекомунікації	
3.10	Освіта	
3.11	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	
3.12	Інші види економічної діяльності	
4	Кредити, надані фізичним особам	
4.1	Кредити на поточні потреби — усього	
	у тому числі	
4.2	Фінансовий лізинг (оренда)	
4.3	Кредити, що надані за врахованими векселями	
4.4	Іпотечні кредити — усього	
4.5	Кредити овердрафт за поточними та картковими рахунками	
5	Усього	

*Примітки: джерело: [8,494]

Структура кредитного портфеля американського банку (WB&T)*

Склад кредитного портфеля банку	Номер позиції
1. Кредити під заставу нерухомості a) На будівництво і благоустрій b) Під заставу сільськогосподарської землі (у тому числі житла і будівель на ній) c) Під заставу житла на 1–4 сім'ї d) Під заставу багатоквартирних будинків (більше ніж на п'ять сімей) e) Під заставу несільськогосподарських нежитлових будівель	1 1.a 1.b 1.c 1.d 1.e
2. Кредити депозитним організаціям a) Комерційним банкам, що діють у США b) Іншим депозитним організаціям, що діють у США c) Банкам на іноземних територіях	2 2.a 2.b 2.c
3. Кредити на сільськогосподарське виробництво й інші кредити фермерам	3
4. Кредити торгово-промисловим підприємствам a) Резидентам США b) Нерезидентам США	4 4.a 4.b
5. Облік векселів інших банків a) Банків США b) Іноземних банків	5 5.a 5.b
6. Кредити фізичним особам на ведення домашнього господарства й інші особисті видатки (споживчі позички), у тому числі на купівлю цінних паперів a) Кредитні картки і т. ін. (у тому числі чековий кредит і інші програми револьверних кредитів) b) Інші (у тому числі разові платежі, платежі на виплат і позички на освіту)	6 6.a 6.b
7. Кредити іноземним правлінням і офіційним установам (у тому числі іноземним центральним банкам)	7
8. Зобов'язання (відмінні від цінних паперів і лізингових зобов'язань) штатів і інших адміністративних одиниць США: a) Зобов'язання, що оподатковуються b) Зобов'язання, що не оподатковуються	8 8.a 8.b
9. Інші кредити a) На купівлю цінних паперів (з забезпеченням і без) b) Усі інші, за винятком споживчих позичок	9 9.a 9.b
10. Додається від фінансування лізингових операцій (за вирахуванням незаробленого доходу) a) Резидентів США b) Нерезидентів США	10 10.a 10.b
11. Вираховується будь-який дохід, одержаний авансом за кредитами, відображеними в позиціях 1–9	11
12. Усього за кредитами і лізинговими операціями за вирахуванням авансових доходів (сума позицій 1–10 мінус позиція 11) (сума за стовпчиком А має дорівнювати позиції 4.a балансу)	12

*Примітки: джерело [8, с.495]

Класифікація кредитного портфеля банку

Класифікаційна ознака	Різновиди кредитного портфеля
1	2
Тип клієнта	Клієнтський портфель є складовою частиною кредитного портфеля банку та залишком заборгованості за кредитними операціями банку з фізичними та юридичними особами на певну дату. Міжбанківський портфель – це портфель за кредитами іншим банкам.
Концентрація операцій певного виду	Диверсифікований портфель – розподіл кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які відрізняються один від одного за характеристиками (розмір капіталу, форма власності), за умовами діяльності (галузь економіки, географічний регіон). Диверсифікація за сумами означає відсутність або наявність великих кредитних ризиків та їхня концентрація. Диверсифікація за термінами (короткострокові, довгострокові кредити). Диверсифікація за валютами: найбільш оптимальною є структура кредитного портфеля на прикладі валют, якщо: в національній валюті сформована не менше 50% кредитного портфеля. Концентрований портфель орієнтований на окрему групу кредитів, які об'єднані не за загальним цільовим ознаками, а за більш приватним критерієм (галузева і регіональна приналежність, кредитні продукти тощо).
Кількісна характеристика	Валовий портфель – сукупний обсяг наданих банком кредитів на встановлений момент часу. Чистий портфель – це валовий портфель за мінусом суми резервів, яка передбачена на покриття можливих збитків.
Види позичальників	Діловий портфель – сумарний обсяг виданих кредитів юридичним особам. Персональний портфель – сумарний обсяг кредитів фізичним особам.
Термін кредитування	Короткострокові – терміном до 1-го року. Довгострокові – терміном більше 1 року.
Види валют	Портфель валютних кредитів – сукупність кредитів, виданих в іноземній валюті. Портфель гривневих кредитів – сукупність кредитів, виданих у гривнях або в іноземній валюті.
За сферою суспільного відтворення	У сферу виробництва. У сферу обігу. У сферу споживання.
За ієрархією	Кредитний портфель центрального відділення. Кредитний портфель філій банку
Забезпеченість	Забезпечені заставою (майновими правами, майном, цінними паперами). Гарантовані (банками, фінансами чи майном третьої особи) З іншим забезпеченням (порука, свідоцтво страхових компаній). Незабезпечені (бланкові). Бланковий кредит надається банком без застави майна чи інших видів забезпечення – тільки під зобов'язання повернути кредит з розрахунком підвищеної процентної ставки надійним позичальникам, що мають стабільні джерела погашення

1	2
	кредиту, мають позитивну кредитну історію і перевірений авторитет у банківських колах.
Характер і метод надання	У разовому порядку - це позички, рішення про видачу яких приймається банком окремо за кожною позикою на підставі документів клієнта. У виді кредитної лінії – декількома частинами, загальна сума яких не перевищує суму договору. У виді поновлюваної кредитної лінії – клієнт може неодноразово отримувати і гасити будь-які суми за умови, що сальдо за кредитним рахунком не перевищує ліміту, обумовленого в кредитному договорі
За ціною (платністю)	Банківські кредити з ринковою процентною ставкою. Банківські кредити з підвищеною процентною ставкою. Банківські кредити з пільговою процентною ставкою.

Примітки: узагальнено автором на основі [5, с.295-298], [10, с.697]

Показники оцінки якості кредитного портфеля банку*

№ п/п	Показник	Формула	Характеристика
1	Коефіцієнт покриття класифікованих позик ($K_{п.кл.п.}$)	$K_{п.кл.п.} = \frac{K_{зв.кл.}}{K}$	Розраховується як відношення зважених класифікованих позик ($K_{зв.кл.}$) до капіталу (K) банку. Цей показник комплексно характеризує якість кредитного портфеля з погляду ризику в сукупності з його захищеністю власним капіталом. Підвищення цього коефіцієнта в динаміці вважається негативним явищем і свідчить про підвищення ймовірності збитків у майбутньому.
2	Коефіцієнт питомої ваги зважених класифікованих позик ($K_{п.зв.кл.}$)	$K_{п.зв.кл.} = \frac{K_{зв.кл.}}{\Pi}$	Розраховується як відношення зважених класифікованих позик ($K_{зв.кл.}$) до загальної суми позик (Π). Зважені класифіковані позики розраховуються множенням суми кредитів певної групи ризику на відповідний коефіцієнт.
3	Коефіцієнт прострочених позик ($K_{п.п.}$)	$K_{п.п.} = \frac{\Pi_{простр}}{\Pi}$	Розраховується як відношення позик з простроченою виплатою процентів та основної суми боргу ($\Pi_{простр}$) до загального обсягу позик (Π). Цей коефіцієнт вказує на ту частину позик у портфеля банку, виплати за якими були невчасно погашені, та на ті, які не були погашені взагалі. Високий процент свідчить про погіршення кредитної діяльності банку. Значний приріст за аналізований період свідчить про можливі значні збитки в перспективі.
4	Коефіцієнт збитковості позик ($K_{зб}$)	$K_{зб} = \frac{Зп}{\Pi}$	Розраховується як співвідношення збитків за позиками, отриманими за аналізований період ($Зп$) до середнього загального обсягу позик (Π), або до загального обсягу позик. Коефіцієнт збитковості визначає частину позик, як за певний період призвели до збитку. Зростання цього показника може свідчити про погіршення політики дотримання допустимого рівня ризику.

*Примітки: джерело [16, с. 146]:

Показники аналізу якості кредитного портфеля банку з погляду захищеності від можливих втрат*

№ п/п	Показник	Формула	Характеристика
1	Коефіцієнт забезпеченості позик ($K_{з.к.}$)	$K_{з.к.} = \frac{З_k}{П}$	Розраховується як співвідношення загальної суми забезпечення кредитів (застава, гарантії, страхування тощо) ($З_k$) та загальної суми кредитів ($П$). Цей показник характеризує ступінь захищеності банку від втрат за позиками за рахунок зовнішніх факторів, таких як гарантії, застава майна, страхування, поручительство.
2	Коефіцієнт забезпеченості збиткових позик ($K_{з.з.}$)	$K_{з.з.} = \frac{З_k}{С_п}$	Розраховується як відношення кредитного забезпечення ($З_k$) за збитковими позиками до чистих списань за аналізований період ($С_п$). Цей коефіцієнт свідчить про ступінь захищеності банку від збитків за позиками з урахуванням тенденції збитковості кредитного портфеля, яка склалася.
3	Коефіцієнт захищеності позик ($K_{зах}$)	$K_{зах} = \frac{Р_{зб}}{П}$	Розраховується як відношення резервів на покриття збитків за позиками ($Р_{зб}$) до загальної суми позик ($П$).
4	Коефіцієнт покриття збитків за позиками ($K_{п.зб.}$)	$K_{п.зб.} = \frac{Р_{зб}}{П_{зб}}$	Розраховується як відношення резерву на покриття збитків за позиками ($Р_{зб}$) до збиткових позик ($П_{зб}$).
5	Коефіцієнт покриття позик капіталом ($K_{п.к.}$)	$K_{п.к.} = \frac{ВК}{П}$	Розраховується як відношення капіталу банку ($ВК$) до загальної суми позик ($П$). Цей коефіцієнт показує на те, яка частина кредитного портфеля фінансується за рахунок власного капіталу. Зростання даного коефіцієнта свідчить про те, що посилюється захищеність кредитів власним капіталом.

*Примітки: джерело [16, с. 149 – 150]:

Показники дохідності кредитного портфеля банку

№ п/п	Показник	Формула	Характеристика
1	Дохідність кредитних вкладень	$K_{\text{дох}} = \frac{\text{Дохід від кредитних операцій}}{\text{Середня сума кредитних вкладень за період}}$	Розраховується ділення доходу від кредитних операцій на середню суму кредитних вкладень за досліджуваний період. Даний коефіцієнт є універсальним показником, що характеризує ефективність вкладень у кредитні операції і показує, скільки банк отримує доходів з кожної гривні, вкладеної саме в кредитні операції.
2	Дохідність активів за рахунок кредитних операцій	$K_{\text{дох.акт.}} = \frac{\text{Дохід від кредитних операцій}}{\text{Середня сума активів}}$	Розраховується діленням доходу від кредитних операцій на середню суму активів. Показник характеризує внесок кредитних операцій у загальну дохідність активів.
3	Питома вага (частка) доходів від надання кредитів у загальній сумі доходів	$\chi_{\text{дох.кр.}} = \frac{\text{Доходи від кредитних операцій}}{\text{Доходи банку, усього}}$	Розраховується діленням доходу від кредитних операцій на загальну суму доходів банку. Цей коефіцієнт характеризує частку доходів, отриманих банком від надання кредитів, у загальних доходах банку від інших активних операцій.
4	Рентабельність кредитних операцій (Р1)	$P_1 = \frac{\frac{\text{Процентні доходи від кредитів}}{\text{Процентні витрати} + \text{Витрати кредитного відділу}} - \left(\frac{\text{Процентні витрати}}{\text{Процентні витрати} + \text{Витрати кредитного відділу}} + \frac{\text{Витрати кредитного відділу}}{\text{Процентні витрати} + \text{Витрати кредитного відділу}} \right)}$	Розраховується діленням прибутку від кредитних операцій на витрати, пов'язані із залученням ресурсів та функціонуванням кредитного відділу
5	Прибутковість кредитних операцій	$\Pi = \frac{\text{Прибуток від кредитних операцій}}{\text{Середні кредитні вкладення}}$	Розраховується діленням прибутку від кредитних операцій на середні кредитні вкладення. Даний коефіцієнт показує, скільки отримано прибутку від кредитних операцій на кожну гривню, вкладену в кредитні операції. Зростання показника прибутковості кредитних операцій вищими темпами порівняно зі зростанням показника дохідності кредитних операцій свідчить про підвищення ефективності кредитних вкладень.

*Примітки: джерело [16, с.151 – 153]:

Основні аналітичні показники оцінки рівня доходності кредитних операцій банку

№ з/п	Показник	Формула розрахунку	Економічний зміст	Рекомендоване значення
1	2	3	4	5
1	Коефіцієнт процентного доходу	$\frac{\text{Процентні доходи}}{\text{Середні загальні активи}}$	Характеризує рівень ефективності та ризиковості кредитних вкладень	10-11%
2	Відносна процентна маржа	$\frac{\text{Чистий процентний дохід}}{\text{Середні загальні активи}}$	Характеризує розмір процентного прибутку (абсолютного розміру процентної маржі), який отриманий з 1 грн загальних активів. Оптимальне значення залежить від розміру постійних витрат банку, масштабів кредитної діяльності і процентної політики банку	4-5%
3	Процентна маржа (відносна) 2	$\frac{\text{Чистий процентний дохід}}{\text{Дохідні середні активи}}$	Характеризує розмір процентного прибутку, що отриманий з 1 грн, вкладеної в дохідні активи	6-7%
4	Коефіцієнт покриття процентних витрат	$\frac{\text{Процентні доходи}}{\text{Процентні витрати}}$	Характеризує співвідношення процентних доходів і процентних витрат, що характеризує ефективність управління витратами банку	170-180% (Чим вище, тим краще)
5	Частка процентної маржі в операційному доході	$\frac{\text{Абсолютна процентна маржа}}{\text{Чистий операційний дохід}}$	Характеризує ефективність процентної політики банку та вклад процентних доходів у загальні доходи банку	45-60%

Закінчення додатку II

1	2	3	4	5
6	Відношення процентних доходів до основного капіталу	$\frac{\text{Процентні доходи}}{\text{Основний капітал}}$	Характеризує дохідність основного капіталу банку	65-190%
7	Відношення процентної маржі до основного капіталу	$\frac{\text{Абсолютна процентна маржа}}{\text{Основний капітал}}$	Оцінює величину доданої вартості та ефективність управління спредом	28-87%
8	Коефіцієнт ефективності використання ресурсної бази банку	$\frac{\text{Процентні доходи}}{\text{Платні пасиви}}$	Показує дохідність використання ресурсної бази банку і є прямою характеристикою ефективності менеджменту	Визначає банк. Рекомендоване значення – 10-13%
9	Дохідність (прибутковість) кредитних вкладень	$\frac{\text{Доходи процентні}}{\text{Середні кредитні вкладення}}$	Свідчить про ефективність кредитних операцій. Характеризує дохід (прибуток) з 1 грн ресурсів, вкладених у кредити	В ідеалі має наближатися до середньозваженого процента за кредитами (за умови повного їх повернення). 14 – 16%

Примітки: джерело:[16, с. 154 – 155]

Фактори впливу на кредитний портфель АТ «Альфа-Банк»*

Показник Рік	Кредитний портфель, тис. грн	ВВП млн грн	Облікова ставка НБУ,%	Індекс споживчих цін,%	Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	Рівень безробіття,%
2012	19744955	1408889,00	7,50	99,80	7,99	8,10
2013	22231677	1454931,00	6,75	100,50	7,99	7,70
2014	29748365	1566728,00	12,00	124,90	11,89	9,70
2015	37076643	1979458,00	23,57	143,30	21,84	9,50
2016	35054649	2383182,00	17,33	112,40	25,55	9,70
2017	36093748	2982920,00	13,22	113,70	26,60	9,90

*Примітка: узагальнено автором на основі джерела [27]

Розраховані значення коефіцієнтів кореляції сукупного кредитного портфеля АТ «Альфа-Банк»*

Кореляція показників	Кредитний портфель, тис. грн	ВВП млн грн	Облікова ставка НБУ,%	Індекс споживчих цін,%	Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	Рівень безробіття, %
Кредитний портфель, тис. грн 1	1,000					
ВВП млн грн	0,783	1,000				
Облікова ставка НБУ,%	0,862	0,449	1,000			
Індекс споживчих ціл,%	0,728	0,194	0,868	1,000		
Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	0,925	0,926	0,733	0,448	1,000	
Рівень безробіття,%	0,898	0,713	0,690	0,646	0,810	1,000

*Примітка: розраховано автором самостійно

Продовження додатку К

Фактори впливу на кредитний портфель юридичних осіб АТ «Альфа-Банк»*

Показник Рік	Кредитний портфель, тис. грн	ВВП млн грн	Облікова ставка НБУ,%	Індекс споживчих цін,%	Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	Рівень безробіття,%
2012	13426969	1408889,00	7,50	99,80	7,99	8,10
2013	16201309	1454931,00	6,75	100,50	7,99	7,70
2014	22881231	1566728,00	12,00	124,90	11,89	9,70
2015	30132621	1979458,00	23,57	143,30	21,84	9,50
2016	27759348	2383182,00	17,33	112,40	25,55	9,70
2017	25266624	2982920,00	13,22	113,70	26,60	9,90

Примітка: узагальнено автором на основі джерела [27]*Розраховані значення коефіцієнтів кореляції на кредитний портфель юридичних осіб АТ «Альфа-Банк»***

Кореляція показників	Кредитний портфель, тис. грн	ВВП млн грн	Облікова ставка НБУ,%	Індекс споживчих цін,%	Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	Рівень безробіття, %
Кредитний портфель, тис. грн 1	1,000					
ВВП млн грн	0,647	1,000				
Облікова ставка НБУ,%	0,928	0,449	1,000			
Індекс споживчих ціл,%	0,801	0,194	0,868	1,000		
Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	0,859	0,926	0,733	0,448	1,000	
Рівень безробіття,%	0,854	0,713	0,690	0,646	0,810	1,000

**Примітка: розраховано автором самостійно*

Закінчення додатку К

Фактори впливу на кредитний портфель фізичних осіб АТ «Альфа-Банк»*

Рік	Показник	Кредитний портфель, тис. грн	ВВП млн грн	Облікова ставка НБУ, %	Індекс споживчих цін, %	Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	Рівень безробіття, %
2012		6317986	1408889,00	7,50	99,80	7,99	8,10
2013		6030368	1454931,00	6,75	100,50	7,99	7,70
2014		6867134	1566728,00	12,00	124,90	11,89	9,70
2015		6944022	1979458,00	23,57	143,30	21,84	9,50
2016		7295301	2383182,00	17,33	112,40	25,55	9,70
2017		10827124	2982920,00	13,22	113,70	26,60	9,90

Примітка: узагальнено автором на основі джерела [27]*Розраховані значення коефіцієнтів кореляції на кредитний портфель фізичних осіб АТ «Альфа-Банк»***

Кореляція показників	Кредитний портфель, тис. грн	ВВП млн грн	Облікова ставка НБУ, %	Індекс споживчих цін, %	Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	Рівень безробіття, %
Кредитний портфель, тис. грн 1	1,000					
ВВП млн грн	0,909	1,000				
Облікова ставка НБУ, %	0,191	0,449	1,000			
Індекс споживчих цін, %	0,098	0,194	0,868	1,000		
Середньозважений курс долара до грн, грн за 1 дол. США	0,719	0,926	0,733	0,448	1,000	
Рівень безробіття, %	0,625	0,713	0,690	0,646	0,810	1,000

**Примітка: розраховано автором самостійно*

Динаміка та структура основних показників діяльності АТ «АЛЬФА-БАНК» за 2013 – 2018 рр.

Показник \ Рік	31.12.2013	Частка, %	31.12.2014	Частка, %	31.12.2015	Частка, %	31.12.2016	Частка%
Активи, усього, тис. грн	29 288 052	100,00	35 244 378	100,00	42363131	100,00	38953914	100,00
Грошові кошти та їх еквіваленти	5665497	19,34	4 056 596	11,51	9681721	22,85	5851238	15,02
Кошти обов'язкових резервів банку за вимогами НБУ	408510	1,39	553 926	1,57	582391	1,37	526649	1,35
Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	2204939	7,53	3 682 981	10,45	23472	0,06	2868571	7,36
Кредити та заборгованість банків	119833	0,41	863 671	2,45	1909971	4,51	138142	0,35
Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі	20214146	69,02	24 486 891	69,48	27462754	64,83	25629498	65,79
Інвестиційна нерухомість	119397	0,41	127 752	0,36	493933	1,17	693070	1,78
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0	0,00	0	0,00	0	0,00	62	0,00
Відстрочений податковий актив	69741	0,24	495 451	1,41	989194	2,34	1180287	3,03
Основні засоби та нематеріальні активи	408379	1,39	553 798	1,57	655635	1,55	874239	2,24
Інші активи	77610	0,26	423 312	1,20	564060	1,33	1192158	3,06
Необоротні активи, утримувані для продажу	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Пасиви, усього	29 288 052	100,00	35 244 378	100,00	42 363 131	100,00	38 953 914	100,00
Зобов'язання	25 097 583	85,69	33 181 619	94,15	39739428	93,81	35642190	91,50
Власний капітал	4 190 469	14,31	2 062 759	5,85	2623703	6,19	3311724	8,50

Показник \ Рік	31.12.2017	Частка, %	30.09.2018	Частка, %	Відхилення 30.09.18 - 31.12.13	
					Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Активи, усього, тис. грн	49284365	100,00	56893663	100,00	27 605 611	94,26
Грошові кошти та їх еквіваленти	7701003	15,63	8182221	14,38	2 516 724	44,42
Кошти обов'язкових резервів банку за вимогами НБУ*	659065	1,34	0,00	0,00	-408510	-100,00
Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	4103469	8,33	2807197	4,93	602 258	27,31
Кредити та заборгованість банків	3272973	6,64	7840390	13,78	7 720 557	6442,76
Кредити та заборгованість клієнтів, у тому числі	28052410	56,92	33031269	58,06	12 817 123	63,41
Інвестиційна нерухомість	2424823	4,92	1747910	3,07	1 628 513	1363,95
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	62	0,00	62	0,00	62	0,00
Відстрочений податковий актив	1042568	2,12	808049	1,42	738 308	1058,64
Основні засоби та нематеріальні активи	1258122	2,55	1353826	2,38	945 447	231,51
Інші активи	768992	1,56	1122739	1,97	1 045 129	1346,64
Необоротні активи, утримувані для продажу	878	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Пасиви, усього	49 284 365	100,00	56 893 663	100,00	27 605 611	94,26
Зобов'язання	45591423	92,51	52320024	91,96	27 222 441	108,47
Власний капітал	3692942	7,49	4573639	8,04	383 170	9,14

* Примітки: складено та розраховано автором на основі джерел [22],[23],[24],[25].

Динаміка обсягів кредитування фізичних та юридичних осіб за період 31.12.2013 – 30.09.2018 рр.*

Стаття \ Дата	31.12.2013	Частка, %	31.12.2014	Частка, %	31.12.2015	Частка, %	31.12.2016	Частка%
Кредити, що надані юридичним особам, у т.ч. :	16201309	72,87	22881231	76,92	30132621	81,27	27759348	79,19
Кредити, що надані юридичним особам	16120859	72,51	22881231	76,92	30104128	81,19	27743843	79,14
Фінансовий лізинг	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Кредити, що надані за операціями "репо"	80450	0,36	0	0,00	28493	0,08	15505	0,04
Кредити, що надані фізичним особам, у т. ч.:	6030368	27,13	6867134	23,08	6944022	18,73	7295301	20,81
Кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби	4047104	18,20	4634312	15,58	4125102	11,13	4524782	12,91
Іпотечні кредити фізичних осіб	886972	3,99	1320978	4,44	1791100	4,83	1824941	5,21
Кредити, що надані фізичним особам - підприємцям	416879	1,88	294975	0,99	399156	1,08	400099	1,14
Інші кредити, що надані фізичним особам	679413	3,06	616869	2,07	628664	1,70	545479	1,56
Разом	22231677	100,00	29748365	100,00	37076643	100,00	35054649	100,00

Показник \ Рік	31.12.2017	Частка, %	30.09.2018	Частка, %	Відхилення 30.09.18 - 31.12.13	
					Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Кредити, що надані юридичним особам, у т.ч. :	25266624	70	27189787	65,93	10988478	40,41
Кредити, що надані юридичним особам	25105337	69,56	26913850	65,26	10792991	40,1
Фінансовий лізинг	161287	0,45	131155	0,32	131155	100
Кредити, що надані за операціями "репо"	0	0	144782	0,35	64332	44,43
Кредити, що надані фізичним особам, у т.ч.:	10827124	30	14052136	34,07	8021768	57,09
Кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби	8350191	23,13	11821331	28,66	7774227	65,76
Іпотечні кредити фізичних осіб	1700367	4,71	1505353	3,65	618381	41,08
Кредити, що надані фізичним особам - підприємцям	502087	1,39	477336	1,16	60457	12,67
Інші кредити, що надані фізичним особам	274479	0,76	248116	0,6	-431297	-173,83
Разом	36093748	100	41241923	100	19010246	46,09

**Примітки : складено автором без врахування резервів під знецінення кредитів на основі [22],[23],[24],[25].*

**Показники ефективності кредитного портфеля банку, які
використовуються для оцінки кредитного ризику***

Шифр	Назва	Порядок розрахунку	Оптимальне значення
K1	Частка кредитного портфеля в активах	Кредитний портфель : Загальні активи банку * 100%	65-75 %
K2	Частка кредитних продуктів у кредитному портфелі	Кредитний продукт : Кредитний портфель * 100%	Залежить від кредитної політики
K3	Якість кредитного портфеля	Безнадійні кредити : Кредитний портфель * 100%	< 5%
K4	Якість кредитного портфеля	Прострочені кредити : Кредитний портфель * 100%	< 10%
K5	Процента маржа	(Процентні доходи – процентні витрати) : Кредитний портфель * 100%	0,6 – 1,4%
K6	Процентна дохідність капіталу	Чистий прибуток : Капітал * 100%	10 – 20%
K7	Показник прибутковості кредитного портфеля	Чистий прибуток : Кредитний портфель * 100%	Тенденція до збільшення
K8	Показник міри захисту банку від сукупного кредитного ризику	Створені резерви за кредитними операціями : Кредитний портфель * 100%	0,9 – 5%
K9	Частка списань із резерву в кредитного портфелі	Списання з резервів за кредитними операціями : Кредитний портфель * 100%	0,25 – 1,5%
K10	Показник достатності резерву для покриття можливих втрат за простроченими кредитами	Прострочені кредити : Створені резерви за кредитними операціями * 100%	< 30%

*Примітки: джерело : [5, с.312]

Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 3 квартал 2018 року*

АТ «АЛЬФА-БАНК»

Проміжний скорочений звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 30 вересня 2018 року

У тисячах гривень	Примітки	30 вересня 2018 року	31 грудня 2017 року (здійснювався аудит)
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	5	8 182 221	7 701 003
Кошти обов'язкових резервів банку за вимогами Національного банку України		-	659 065
Кредити та заборгованість банків	6	7 840 390	3 272 973
Кредити та заборгованість клієнтів	7	33 031 269	28 052 410
Інвестиції в цінні папери	8	2 807 197	4 103 469
Інвестиційна нерухомість	9	1 747 910	2 424 823
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		62	62
Відстрочений податковий актив		808 049	1 042 568
Основні засоби та нематеріальні активи	10	1 353 826	1 258 122
Інші активи	11	1 122 739	768 992
Необоротні активи, утримувані для продажу	12	-	878
Усього активів		56 893 663	49 284 365
ЗОВОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	13	968 683	1 286 944
Кошти клієнтів	14	49 031 164	41 900 685
Боргові цінні папери, емітовані банком	15	67	62 250
Резерви за зобов'язаннями	16	16 738	39 309
Інші зобов'язання	17	888 462	898 876
Субординований борг	18	1 414 910	1 403 359
Усього зобов'язань		52 320 024	45 591 423
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	12 179 756	12 179 756
Емісійний дохід та інший дохід за операціями з акціонерами		739 630	739 630
Резерви та інші фонди банку		353 769	294 048
Резерви переоцінки	20	335 680	335 144
Непокритий збиток		(9 035 196)	(9 855 636)
Усього власного капіталу		4 573 639	3 692 942
Усього пасивів		56 893 663	49 284 365

Затверджено до випуску та підписано

26 жовтня 2018 року

Голова Правління

Головний бухгалтер

Григор'єв В.А.
(044) 490-46-23

Михайлю В.В.

Головкова С.Г.

*Примітки: джерело [62]

Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2016 рік*

ПАТ «АЛЬФА-БАНК»

Річна фінансова звітність за 2016 рік

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31 грудня 2016 року

У тисячах гривень	Примітки	2016 рік	2015 рік
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	5 851 238	9 681 721
Кошти обов'язкових резервів банку за вимогами Національного банку України		526 649	582 391
Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	7	2 868 171	23 072
Кошти в інших банках	8	138 142	1 909 971
Кредити та заборгованість клієнтів	9	25 629 498	27 462 754
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	400	400
Інвестиційна нерухомість	11	693 070	493 933
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		62	-
Відстрочений податковий актив	26	1 180 287	989 194
Основні засоби та нематеріальні активи	12	874 239	655 635
Інші активи	13	1 192 158	564 060
Усього активів		38 953 914	42 363 131
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	14	1 671 132	3 010 965
Кошти клієнтів	15	31 495 398	27 487 672
Боргові цінні папери, емітовані банком	16	63 518	18 535
Інші залучені кошти	17	519 536	7 598 698
Інші зобов'язання	18	533 066	423 528
Субординований борг	19	1 359 540	1 200 030
Усього зобов'язань		35 642 190	39 739 428
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	7 515 616	4 639 121
Емісійний дохід та інший дохід за операціями з акціонерами	20	739 926	366 604
Незарєєстровані внески в капітал	20	4 664 140	3 135 237
Резервні та інші фонди банку		294 048	294 048
Резерви переоцінки	21	323 049	318 975
Непокритий збиток		(10 225 055)	(6 130 282)
Усього власного капіталу		3 311 724	2 623 703
Усього пасивів		38 953 914	42 363 131

Затверджено до випуску та підписано

20 квітня 2017 року

Голова Правління

В.О. Головного бухгалтера

Григор'єв В.А.
(044) 490-46-23

Михайлюк В.В.

Головкова С.Г.

*Примітки: джерело [30]

Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» за 2014 рік*

ПАТ «АЛЬФА-БАНК»

Річна фінансова звітність за 2014 рік

Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31 грудня 2014 року

У тисячах гривень	Примітки	2014 рік	2013 рік
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	4 056 596	5 665 497
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		553 926	408 510
Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки	7	2 770 711	1 227 775
Кошти в інших банках	8	883 671	119 833
Кредити та заборгованість клієнтів	9	24 486 891	20 214 146
Цінні папери в портфелі банку на продаж	10	912 270	977 164
Інвестиційна нерухомість	11	127 752	119 397
Відстрочений податковий актив	27	495 451	69 741
Основні засоби та нематеріальні активи	12	553 798	408 379
Інші активи	13	423 312	77 610
Усього активів		35 244 378	29 288 052
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків	14	5 121 681	4 607 800
Кошти клієнтів	15	18 060 830	15 837 687
Боргові цінні папери, емітовані банком	16	48 605	280 967
Інші залучені кошти	17	6 772 668	2 999 331
Резерв під можливі збитки від втрати власних основних засобів	12	2 166	-
Інші зобов'язання	18	297 411	320 695
Субординований борг	19	2 878 258	1 051 103
Усього зобов'язань		33 181 619	25 097 583
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	4 653 206	4 653 206
Емісійний дохід та інший дохід за операціями з акціонерами	20	366 604	366 604
Накопичений дефіцит, у т.ч. резерви та інші фонди банку		(3 192 629)	(999 256)
непохритий збиток		294 047	280 934
Резерви переоцінки		(3 486 676)	(1 280 190)
		235 578	169 915
Усього власного капіталу		2 062 759	4 190 469
Усього пасивів		35 244 378	29 288 052

Затверджено до випуску та підписано

23 квітня 2015 року

Голова Правління

Головний бухгалтер

Головкова С.Г.
(044) 490-46-23

Михайлюк В.В.

Кухарчук А.В.

*Примітки: джерело [32]